

Hooge Nesse Polder

Samenstelling Ron Stevense

Feiten, cijfers en ideeën

Deel 1

Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard

Werkgroep Flora en Fauna Zwijndrechtse Waard

Vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard

en

Natuuronderhoud Zwijndrechtse Waard

Werkgroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard

Wat maken we er van?

Natuur of

De Hooge Neseepolder

Deel 1

April 2015

voorwoord

opbouwend

- Vrijwilligers zetten zich in
- Vrijwilligers dragen waardevolle ideeën aan
- Vrijwilligers hebben professionele kennis

Waarom dit rapport?

Veel vrijwilligers zetten zich in voor natuurbehoud, zo ook de vrijwilligers van de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard.

Door deze mensen worden vele meningen en ideeën aangedragen die we graag op papier zetten. Een idee hoe gebied en inrichting er uit zou moeten zien met de ogen van natuurbehoud, met als doel voor andere mensen de natuur te doen leren kennen.

Deze vrijwilligers, die over veel (ook professionele) kennis beschikken, willen serieus genomen worden door organisaties die het gebied beheren.

Tot nu toe zijn er contacten geweest met verschillende organisaties die bij de Hooge Nese betrokken zijn. Vooral met GZH en de Stichting Hooge Nese / Veerplaat. Met verschillende verzoeken om activiteiten te bespreken. De communicatie verloopt goed, maar het probleem zit 'm in de inspraak vooraf, over wat er gaat gebeuren.

Gelukkig komt er wel verandering (verbetering) in en wachten we af. Het risico is dat vrijwilligers zich niet serieus genomen voelen en afhaken. Dit is een fout uit het verleden waaruit de les getrokken moet worden dat ook vrijwilligers zich gehoord weten.

Een oplossing zou zijn een groep op te richten, die adviezen kan geven over wat er groeit en leeft en dat dan te kunnen beschermen. Een goed voorbeeld is de orchideeën groei op de Veerplaat. Daar is gelukkig tijdig gehandeld, maar in een eerder stadium had er eigenlijk al over gecommuniceerd kunnen worden.

Dit rapport is zeker niet bedoeld als kritiek maar als opbouw. Klakkeloos iets aannemen, iets schrijven en aannemen is niet wenselijk. Openheid dient juist de samenwerking waar iedereen zich in kan vinden.

RS

Inhoud globaal

Doelstellingen	7
Fauna	12
Flora	30
Rode Lijst soorten	40
Beheer	46
Colofon	69
Volledige inhoudsopgave	71

dilemma

Wie in het Nederlandse landschap verkeert, verkeert in een permanent dilemma. Als je zegt dat je het er naar je zin hebt, zeggen ze: o, dus het valt nogal mee. En als je zegt dat je het er niet naar je zin hebt, zeggen ze: nou ja, dan kunnen we de rest ook wel opruimen....

Met 'ze' bedoel ik .. de mensen die het landschap uitsluitend beschouwen als een ruimtelijke constructie om geld te verdienen en het verdiende geld vervolgens weer uit te geven.

(uit: Nog in morgens gemeten, Koos van Zomeren, p. 287).

Voorkeuren van 'het publiek'.

Naar de voorkeuren van 'het publiek', vertegenwoordigd door een zo representatief mogelijke populatie van bewoners dan wel bezoekers van het landelijk gebied, is in de afgelopen veertig jaar regelmatig onderzoek gedaan.

Zowel in verschillende buitenlandse als in Nederland. Voor de Nederlandse situatie bleken daarbij tot nu toe tamelijk constante voorkeuren. In willekeurige volgorde gezet, bleek 'het publiek' vooral gecharmeerd van:

- **'authenticiteit'**, in die zin dat er zo weinig mogelijk als 'vreemd' en 'onnatuurlijk' ervaren objecten in het landschap aanwezig moeten zijn;

- **'ouderdom'**, in de betekenis van 'niet-modern'; hoe sterker het historische karakter naar voren komt, hoe beter;

- **'natuurlijkheid'**, vooral op te vatten in de zin van organische groei van 'groen'; de vraag of waargenomen groen van culturele dan wel natuurlijke oorsprong is, doet hier niet ter zake;

- **'kleinschaligheid'**, waarbij vooral coulissenlandschappen het goed blijken te doen; weids open en sterk gesloten landschappen scoren in het algemeen minder.

De historie van de polder Hooge Nesse

De Polder Hooge Nesse was net als de Lage Nesse altijd al een buitendijks stuk landbouwgrond, dat door een zomerdijk werd beschermd. Dat ging niet altijd goed. In het verleden is het gebied meerdere keren overstroomd, maar op een of andere manier - en met veel inspanningen - kwam het altijd weer goed. Na de februariramp in 1953 is de oorspronkelijke Zomerdijk op Winterdijkhoogte gebracht. De polder kwam dus veilig, binnendijks te liggen. De oude Lindtse dijk tussen Heerjansdam en Zwijndrecht werd voor de directe waterkering niet meer urgent. De dijk met daarlangs het Borgmanfietspad is nu de primaire waterkering.

(Over de inpolderingsgeschiedenis van dit deel van de Delta is nog veel meer te vertellen, maar in dit kader voert dat te ver).

In 1974 werd de polder bij het waterschap IJsselmonde gevoegd, inmiddels gefuseerd met het Waterschap Hollandse Delta. Op diverse hekwerken kom je de afkorting WY nog tegen.

De gemeente Rotterdam heeft de polder jarenlang als stortplaats gebruikt om het havenslib kwijt te kunnen. Dit is op meerdere plekken langs de Oude Maas gebeurd.

Een tijdje is er zelfs sprake geweest dat er een Vuilstortplaats zou komen, maar dat is door de bouw van de Vuilverbrandingsoven ten oosten van Dordrecht niet doorgedaan. Een vuilstort was niet meer nodig....

In september 2012 is het eigendom van de Hooge Nesse overgedragen van de gemeente Rotterdam aan het Natuur-en Recreatieschap IJsselmonde. De gemeente Zwijndrecht is hierdoor mede-eigenaar van de polder geworden. G.Z-H beheert de Hooge Nesse, dat zich heeft ontwikkeld tot een aantrekkelijk natuurgebied

Inmiddels is de 'Stichting Hooge Nesse / Veerplaat' opgericht, om ideeën, plannen, sport en natuur te stroomlijnen

Hooge Ness polder zoals het was

Het heden

In het voorjaar van 2013 werd de Hooge Nesse opengesteld voor publiek. De opening werd verricht door wethouder Henk Mirck en tevens werden er door kinderen bomen geplant. Na deze feestelijke dag werd pas goed zichtbaar wat voor soort gebied de Hooge Nesse was. Bestaande luchtkarten zoals die van Google Earth en andere vertoonden geen goede weergave hoe het landschap zich ontwikkeld had. De tijd had niet stil gestaan en er was een natuurlijk, open landschap ontstaan.

Plannen volgen elkaar snel op, maar die laten we voor wat ze zijn.

De vraag is: wat gaan we er nu van maken. Vandaar dit rapport, getallen, ideeënenz.

In verband met de tijdsdruk en de vele ideeën is er nu een deel 1 en zal er na enige tijd wel een aanvulling nodig zijn, dus een deel 2

We moeten 'ergens' beginnen.

Vóór 2013 waren er geen goede waarnemingen; het gebied was gesloten en in 2013 zelf nog niet genoeg bekend. Pas in 2014 begonnen de natuurliefhebbers en -kenners het gebied te ontdekken en toen kwamen ook de lijsten met waarnemingen op gang. Zoals meestal trekken vogels het eerst de aandacht en zijn dus het best te inventariseren. Grofweg is het gebied drie soorten landschappen te verdelen:

- **Gesloten (wilgenbos)**
- **Halfopen landschap**
- **Open (riet)landschap.**

Dit landschap is in deze regio nagenoeg niet aanwezig.

Voor ons is het nog niet duidelijk waar de regie ligt. Een oprichting van een subgroep die alleen natuur ideeën begeleidt en waarschuwt als iets (wettelijk) niet kan, zou zeer wenselijk zijn.

Werkgroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard

De huidige verantwoordelijkheid voor het terrein is in handen van het Natuur en Recreatieschap IJsselmonde, dat het beheer heeft uitbesteed aan GZH (te Barendrecht).

Vanzelfsprekend heeft ook de Gemeente Zwijndrecht een eigen verantwoordelijkheid en inspraak.

Soms is het bos van organisaties zo ondoorzichtig dat het voor de leek haast onmogelijk is te bepalen wie wat en waar gaat organiseren.

Te hopen valt dat daar duidelijke afspraken met alle partijen over gemaakt worden en dat deze in een harde overeenkomst op papier worden gezet.

Dat er vele belangengroepen zijn die gebruik willen van het terrein(en) is positief in de zin van belangstelling, maar ook verontrustend - omdat in een uit zichzelf ontwikkeld (open) landschap de natuurwaarde in gevaar komt.

Een nul meting is daarom belangrijk, vandaar dat dit rapport veel cijfers en waarnemingen bevat.

De feiten en cijfers over wat er groeit en leeft, zijn zo belangrijk voor wat de natuur zelf gemaakt heeft.

Hier hopen we draagvlak te vinden zodat de Hooge Nesse een natuur gebied kan blijven met zachte overgang naar de actieve recreatie op de Veerplaat. Tenslotte is er de vraag waarom de Hooge Nesse geen onderdeel wordt van de Blauwe Verbinding. Aangrenzende terreinen zijn ook in ontwikkeling, zoals de polder Buitenland. Er is al een griendbos.

Hoe staat het met de visie voor het grote geheel?

Doelstellingen op en rond de Hooge Nesse / Veerplaat

Het is bedoeling dat de Hooge Nesse / Veerplaat als geheel geschikt wordt voor iedereen

- Kinderen om te spelen en spartelen
- Sport in evenwicht met de natuur
- Senioren die wandelen
- Natuur en rust-stilte (zeldzaam in de Randstad)
- Natuurorganisatie(s)

De piramide geeft enigszins weer hoe je de organisatie zou kunnen opbouwen.

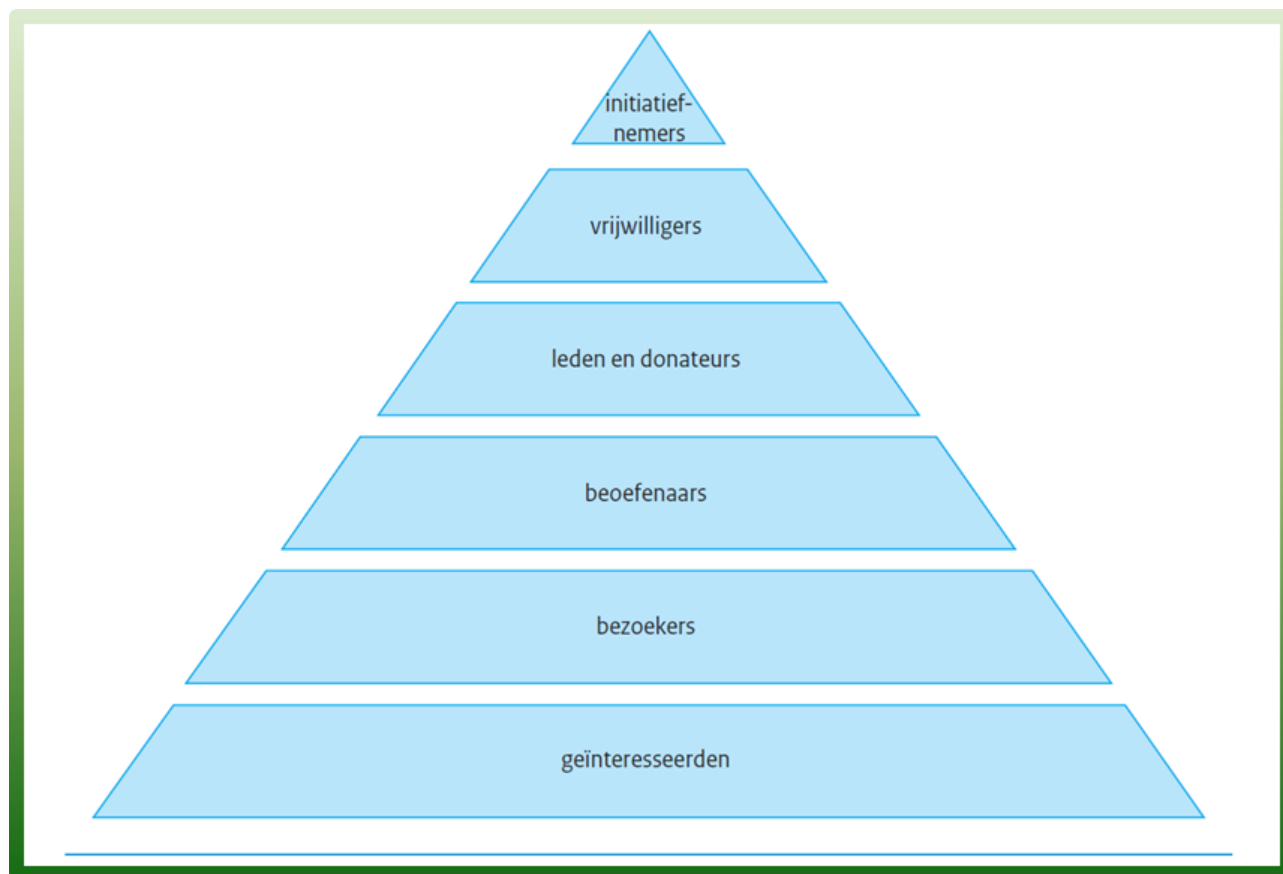
Deelnemers

Het is leuk om in de deelnemersgroep mensen te hebben die op verschillende manieren verbonden zijn met het gebied. Bij het uitnodigen van deelnemers kan, behalve aan hierboven genoemde mensen of organisaties, ook worden gedacht aan de gemeenschappelijke coördinator, mensen/ verenigingen/ organisaties met een cultuurhistorische, culturele of educatieve achtergrond, of lokale, betrokken burgers.

Deelnemers kunnen op verschillende manieren een meerwaarde vormen:

- ervaring met het organiseren van lokale- of wijk-activiteiten,
- mobiliseerbare achterban,
- netwerk met lokale bestuurders,
- sterke binding met het gebied,
- expertise op een vakgebied (ruimtelijke ordening, ecologie, cultuurhistorie, landschap, educatie, communicatie)
- een originele kijk met een verrassende en inspirerende inbreng (kunstenaars).

Het is interessant om grondeigenaren in de deelnemersgroep te hebben; als je tot concrete acties overgaat na de landschapswandeling heb je hun medewerking, variërend van algemeen draagvlak tot toestemming van grondgebruik, nodig.

Wandelen

In een aparte brochure worden een aantal fiets-ideeën voorgesteld met behulp van de fietsknooppunten om bij de Hooge Nesse te komen. Parkeermogelijkheden bij o.a. Hotel ARA en de Oostelijke ingang en op de Veerplaat

- De Hooge Nesse Polder kent een bewogen geschiedenis. Kleine niveaunderschillen in de ondergrond hebben gezorgd voor de ontwikkeling van een gevarieerde plantenwereld en inmiddels worden meer dan 50 verschillende vogelsoorten gespot. Na 5 jaar "verboden toegang" is het gebied in het voorjaar van 2013 opengesteld voor het publiek. Langs "struipaden" kan het gebied worden verkend. Houd rekening met goed schoeisel, zeker na perioden met neerslag.
- Het gebied is op drie plekken toegankelijk: in het oosten, zuiden en westen. Voor kaart zie omme zijde.

- Er bestaan allerlei plannen om het gebied aantrekkelijker te maken. Als u geïnteresseerd bent hoe dat zou kunnen worden kunt u kijken op de website van de Stichting Natuur & Landschap — Zwijndrechtse Waard. Daar is een pagina waar al die plannen zijn op te halen.
- In juni 2014 is de situatie nog die van een echte **WILDERNIS**. De paden worden min of meer vrij gehouden van opgroeiend struikgewas. Maar dat is dan ook het enige. Voorlopig.
- Wie in de Zwijndrechtse Waard op zoek is naar "wilde natuur" kan op de Hooge Nesse zijn/haar hart ophalen.
- Voor vogelliefhebbers is het 's morgens in alle vroegte een lustoord.
- Het ligt in de bedoeling dat er vanuit 't Weetpunt excursies worden georganiseerd. E.e.a. is nog in ontwikkeling. Bekendmaking via de website en de pers.

De Hooge Nesselapolder is eigendom van en in beheer bij Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

De brochures zijn verkrijgbaar bij 't Weetpunt, bij Hotel Ara, de bibliotheek van A-Z en op het gemeentehuis + te downloaden vanaf de website. Dit is de wandelfolder van de Hooge Nesse. Vraag of kijk ook eens naar de fietsbrochure.

't WEETPUNT

Wandelen

door Natuurgebied
de "Hooge Nesse"
in de
Zwijndrechtse Waard

uitgave van
© Stichting Natuur & Landschap—Zwijndrechtse Waard
i.s.m. gemeente Zwijndrecht
versie juni 2014 © JR

www.natuur-zw.nl

De folder van de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard is een voorbeeld hoe het kan. Dit vraagt om navolging door de omgeving (o.a. Veerplaat) er bij te betrekken

Wandelen is het belangrijkste recreatieve doel van de Hooge Nesse

Voorbereiding van de wandeling

Een geslaagde landschapswandeling vraagt om een goede voorbereiding. Hieronder zetten we een aantal zaken op een rij.

Gebied en accommodatie.

Het gebied is afgebakend. Het mooiste is om een accommodatie in en rond het gebied te regelen (bijv. een boerenbedrijf er bij te betrekken, een camping, drink gelegenheid of café/restaurant) waar je de inleiding en de nabespreking kunt houden. (het Ara Hotel is te hoogdrempelig om daar een verzamel punt van te maken.)

Route en waarnemingspunten

Bedenk een wandelroute waarin verschillende aspecten (gezichten) van het landschap zichtbaar zijn en waarin een bepaalde problematiek, thematiek of bijzonderheden van het gebied zijn waar te nemen.

Vergroten van kennis, belangstelling en draagvlak

Een landschap doet een beroep op het eigen waarnemingsvermogen: kijk wat je zelf ziet in het landschap, wissel dit uit met wat anderen zien. Door zelf waar te nemen beleeft de waarnemer het landschap intenser en verbindt zich even aan dit landschap.

Door daarna waarnemingen te koppelen aan kennis over het landschap (natuurlijke gesteldheid, historie, grondgebruik) ontdekt hij de samenhangen tussen

de waarnemingen, maakt zich de kennis eigen. De ervaring leert dat dit meestal ook leidt tot een zeker respect voor het landschap en een waardering dat het landschap het waard is om er iets mee te doen, iets vóór te doen.

Deze kennismaking kan heel goed via een landschapswandeling plaatsvinden. De kennismaking kan zich zowel op leken richten als op verdieping van kennis van deskundigen. Dit is afhankelijk van de beschikbare tijd en van de hoeveelheid kennis die de deelnemers meenemen, of de organisator inbrengt.

Voor toeristen / bezoekers is gewoonlijk alleen een korte, oppervlakkige kennismaking interessant, voor lokale bevolking is ook een diepgaandere kennismaking denkbaar, wellicht als vervolg op een korte kennismaking.

Mensen die geïnteresseerd raken tijdens een wandeling kunnen gaan deelnemen aan een cursus of een werkgroep om met leesbaar landschap aan de slag te gaan.

De landschapswandeling kun je zien als “oervorm” van kennismaking, waarop vele varianten mogelijk zijn: excursies, routebeschrijvingen, speurtochten, lespakketten, informatieborden.

In feite wordt het landschap met deze activiteiten in figuurlijke zin toegankelijk gemaakt.

Kies de boodschap!

Wat wil je als groep gaan overbrengen in een natuurwandeling?

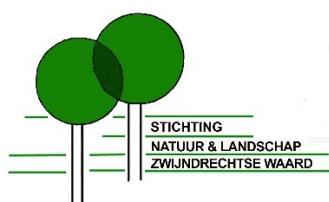
Wat is er zo kenmerkend aan het landschap en hoe kun je de waarde van het gebied overbrengen?

Organisaties

Hieronder de organisaties die in de Zwijndrechtse Waard participeren en betrokken zijn bij de ontwikkelingen op Hooge Nesse / Veerplaat.

Stichting Hooge Nesse / Veerplaat
p/a Griend 51, 3331 GE Zwijndrecht

Stichting Natuur & Landschap—Zwijndrechtse Waard
Werkgroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard
Werkgroep natuur onderhoud Zwijndrechtse Waard
(voor adressen zie achterblad)

Groenservice Zuid—Holland

Overschieeseweg 204 / 3112 NB Schiedam
Postbus 341 3100 AH Schiedam

*Grensoverstijgend
voor vrijetijdsbeleving in het groen!*

IVN Afd. Dordrecht,
werkt vanuit twee locaties:
NMC-Weizigt, Van Baerleplantsoen 30, Dordrecht en
't Weetpunt, Develpad 169 te Zwijndrecht.

Bezoekadres: Raadhuisplein 3
3331 BT Zwijndrecht
Postadres: Postbus 15
3330 AA Zwijndrecht

Communicatie middelen en activiteiten voor verschillende doelgroepen

Doelgroep / middel	Lokale bevolking				toeristen / bezoekers		
	Financiers/ sponsors	Verenigingsleven	Kinderen	Volwassenen	Bezoekers, groepsaccommodatie	Dag recreanten	Verblijfsrecreanten
Media: Boek, WEB, lokale omroep / TV							
www.accommodatie.nl				X		X	X
www.landschap.nl				X		X	X
Begeleiders terrein bezoek							
Gemarkeerde routes			X	X	X	X	X
Routebeschrijvingen op papier of via internet				X	X	X	X
IVN rondleidingen / uitleg	X	X		X	X	X	X
Flora & Fauna Werkgroep Zwijndrechtse Waard (idem)	X	X		X	X	X	X
IVN rondleidingen / landschap wandelingen: vragen over het landschap	X	X		X	X	X	X
Flora en Fauna werkgroep Zwijndrechtse Waard (idem)	X	X		X	X	X	X
Rondgang met historische kennis	X	X		X	X		
Informatie paneel bijenhotel	X			X	X	X	X
Bordjes met gerichte vragen om zelf te kijken				X		X	X
Avontuurlijke(r) wandeling			X	X		X	X
Speurtocht		X	X		X	X	X
Puzzeltocht		X	X		X	X	X
Voorlichting veiligheid							
Presentatie en activiteiten							
Lezingen		X		X	X		X
Lezingen cyclus / cursus		X		X			
Streek activiteit / seizoensfeest / picknick / verhalen vertellen	X	X	X	X	X		X
Reizende tentoonstelling		X		X			
Werkdag landschap onderhoud		X	X	X	X		
Lesmateriaal							
Reizende tentoonstelling		X	X				
Lesbrief (lesbrieven)			X				

Vogels

Vogels zijn de eerste soort fauna bewoners die gevolgd werden.

Vele 'Vogelaars' hebben materiaal aangeleverd en van deze groep heeft een groot aantal veel kennis.

Vogelsoort	2013 4de kwartaal	2014 1ste kwartaal	2014 2de kwartaal	2014 3de kwartaal	2014 4de kwartaal	
95 soorten maken gebruik van de Hooge Nesse waarnemingen t/m 31 december 2014						
Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>		x	x			1
Baardman - <i>Panurus biarmicus</i>	x	x			x	2
Beflijster - <i>Turdus torquatus</i>			x		x	3
Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>			x			4
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>		x	x	x		5
Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	x		x	x		6
Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	x		x	x	x	7
Boompieper - <i>Anthus trivialis</i>			x		x	8
Boomvalk - <i>Falco subbuteo</i>			x			9
Bosrietzanger - <i>Acrocephalus palustris</i>			x	x		10
Bosuil - <i>Strix aluco</i>			x			11
Brandgans					x	12
Braamsluiper - <i>Sylvia curruca</i>				x		13
Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	x	x	x	x	x	14
Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	x	x	x		x	15
Ekster - <i>Pica pica</i>	x	x				16
Fazant - <i>Phasianus colchicus</i>	x	x	x	x		17
Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>		x	x	x		18
Gaai - <i>Garrulus glandarius</i>		x	x	x	x	19
Gekraagde Roodstaart - <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	x					20
Gele Kwikstaart - <i>Motacilla flava</i>			x			21
Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>			x	x		22
Grasmus - <i>Sylvia communis</i>			x	x		23
Graspieper - <i>Anthus pratensis</i>	x	x			x	24
Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>			x		x	25
Groene Specht - <i>Picus viridis</i>	x			x	x	26
Groenling - <i>Chloris chloris</i>	x	x	x	x	x	27
Grote Bonte Specht - <i>Dendrocopos major</i>	x	x	x		x	28
Grote Gele Kwikstaart - <i>Motacilla cinerea</i>	x	x			x	29
Grote Lijster					x	30
Goudhaan					x	31
Grote Zilverreiger - <i>Ardea alba</i>	x	x			x	32
Grutto - <i>Limosa limosa</i>		x				33
Halsbandparkiet - <i>Psittacula krameri</i>	x			x		34
Havik - <i>Accipiter gentilis</i>		x	x	x	x	35
Heggenmus - <i>Prunella modularis</i>	x	x		x	x	36
Holenduif - <i>Columba oenas</i>	x		x		x	37
Huismus - <i>Passer domesticus</i>	x			x		38
Huiszwaluw - <i>Delichon urbicum</i>			x	x		39

Ijsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	x		x	x	x	40
Kauw - <i>Coloeus monedula</i>	x	x	x	x		41
Houtduif					x	42
Kievit - <i>Vanellus vanellus</i>			x	x	x	43
Kleine Karekiet - <i>Acrocephalus scirpaceus</i>			x	x	x	44
Kneu - <i>Linaria cannabina</i>	x	x	x	x	x	45
Knobbelzwaan - <i>Cygnus olor</i>	x				x	46
Koekoek - <i>Cuculus canorus</i>			x	x		47
Kolgans					x	48
Kokmeeuw - <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	x	x				49
Koolmees - <i>Parus major</i>	x	x	x	x	x	50
Koperwiek - <i>Turdus iliacus</i>	x	x			x	51
Krakeend - <i>Anas strepera</i>	x		x		x	52
Kraai		x	x	x		53
Kramsvogel - <i>Turdus pilaris</i>	x				x	54
Kuifeend - <i>Aythya fuligula</i>	x					55
Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>			x			56
Matkop - <i>Poecile montanus</i>		x	x		x	57
Meerkoet - <i>Fulica atra</i>	x		x	x		58
Merel - <i>Turdus merula</i>	x	x	x	x	x	59
Nachtegaal - <i>Luscinia megarhynchos</i>			x			60
Nijlgans - <i>Alopochen aegyptiaca</i>		x		x		61
Ooievaar - <i>Ciconia ciconia</i>		x				62
Paapje - <i>Saxicola rubetra</i>			x		x	63
Pimpelmees - <i>Cyanistes caeruleus</i>	x	x	x	x	x	64
Purperreiger - <i>Ardea purpurea</i>		x	x			65
Putter - <i>Carduelis carduelis</i>	x	x	x	x	x	66
Rietgors - <i>Emberiza schoeniclus</i>		x	x	x		67
Rietzanger - <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		x	x	x		68
Roodborst - <i>Erithacus rubecula</i>	x	x	x			69
Rotgans					x	70
Roodborsttapuit - <i>Saxicola rubicola</i>	x	x	x	x	x	71
Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>		x	x	x		72
Smient - <i>Anas penelope</i>	x					73
Snor - <i>Locustella luscinioides</i>			x			74
Sperwer - <i>Accipiter nisus</i>	x	x		x	x	75
Spreeuw - <i>Sturnus vulgaris</i>			x	x		76
Sprinkhaanzanger - <i>Locustella naevia</i>			x	x		77
Staartmees - <i>Aegithalos caudatus</i>				x	x	78
Tijftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	x	x	x	x	x	79
Torenavalk - <i>Falco tinnunculus</i>		x	x	x	x	80
Tuinfluit - <i>Sylvia borin</i>			x	x		81

Turkse Tortel - <i>Streptopelia decaocto</i>		x	x			82
Veldleeuwerik - <i>Alauda arvensis</i>	x	x			x	83
Velduil - <i>Asio flammeus</i>		x				84
Vink - <i>Fringilla coelebs</i>	x				x	85
Visdief - <i>Sterna hirundo</i>				x		86
Waterral - <i>Rallus aquaticus</i>		x			x	87
Watersnip - <i>Gallinago gallinago</i>	x	x	x			88
Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i>	x	x				89
Winterkoning - <i>Troglodytes troglodytes</i>	x	x	x	x	x	90
Wintertaling - <i>Anas crecca</i>	x					91
Witte Kwikstaart - <i>Motacilla alba</i>				x		92
Zanglijster - <i>Turdus philomelos</i>	x			x	x	93
Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>		x	x			94
Zwartkop - <i>Sylvia atricapilla</i>		x	x	x	x	95

Er moet er van uit gegaan worden dat er soorten niet gemeld zijn en dat het aantal hoger kan liggen.
In 2015 zijn inmiddels nog niet vermelde soorten waargenomen zoals de Ruigpootbuizerd

Ook deze gegevens zijn van ervaren vogelkenners.

BROEDVOGELS VAN DE HOOGHE NESSE

Broedvogels

Sovon tellingen BPM, officieel
teller: Frank Regeer

Soorten

	vastgesteld	aantal broed- paren	aangrenzend	
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	x	6		1
Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	x	0	x	2
Bosrietzanger - <i>Acrocephalus palustris</i>	x	14		3
Boomleeuwerik	x	0	x	4
Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	x	1		5
Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	x	1	x	6
Ekster - <i>Pica pica</i>	x	1		7
Fazant - <i>Phasianus colchicus</i>	x	18		8
Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	x	38		9
Gaai - <i>Garrulus glandarius</i>	x	1		10
Graspieper	x	0	x	11
Grasmus - <i>Sylvia communis</i>	x	23		12
Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	x	2		13
Groene Specht - <i>Picus viridis</i>	x	1		14
Groenling - <i>Chloris chloris</i>	x	12		15
Halsbandparkiet - <i>Psittacula krameri</i>	x	1		16
Heggenmus - <i>Prunella modularis</i>	x	7		17
Holenduif - <i>Columba oenas</i>	x	4		18
Houtduif	x	4		19
Kauw - <i>Coloeus monedula</i>	x	3		20
Kleine Karekiet - <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	x	12		21
Kneu - <i>Linaria cannabina</i>	x	7		22
Koekoek - <i>Cuculus canorus</i>	x	1		23
Koolmees - <i>Parus major</i>	x	12		24
Krakeend - <i>Anas strepera</i>	x	2		25
Meerkoet - <i>Fulica atra</i>	x	4		26
Merel - <i>Turdus merula</i>	x	18		27
Nachtegaal - <i>Luscinia megarhynchos</i>	x	0	x	28
Nijlgans - <i>Alopochen aegyptiaca</i>	x	1		29
Pimpelmees - <i>Cyanistes caeruleus</i>	x	4		30

Putter - <i>Carduelis carduelis</i>	x	3		31
Rietgors - <i>Emberiza schoeniclus</i>	x	3		32
Rietzanger - <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	x	16		33
Roodborst - <i>Erithacus rubecula</i>	x	0	x	34
Roodborsttapuit - <i>Saxicola rubicola</i>	x	9		35
Snor - <i>Locustella luscinioides</i>	x	1		36
Sperwer - <i>Accipiter nisus</i>	x	0	x	37
Sprinkhaanzanger - <i>Locustella naevia</i>	x	6		38
Tijftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	x	29		39
Torenavalk - <i>Falco tinnunculus</i>	x	0	x	40
Tuinfluit - <i>Sylvia borin</i>	x	6		41
Turkse Tortel - <i>Streptopelia decaocto</i>	x	0	x	42
Vink - <i>Fringilla coelebs</i>	x	4		43
Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i>	x	8		44
Winterkoning - <i>Troglodytes troglodytes</i>	x	20		45
Witte Kwikstaart - <i>Motacilla alba</i>	x	1		46
Zanglijster - <i>Turdus philomelos</i>	x	6		47
Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>	x	2		48
Zwartkop - <i>Sylvia atricapilla</i>	x	18		49

Merk op:

49 broedsoorten !

Deze gegevens zijn geregistreerd bij SOVON Nederland als erkende tellingen.

329 broedparen op 76 ha !
Aangrenzend zijn Veerplaat 2 en het terrein van de RWZI, (Riool Water Zuiverings Installatie).

VOGEL PER SOORT EN BEHEER

Verschillende vogelsoorten worden per soort besproken omdat ze kenmerkend zijn voor dit gebied dat ze het bekijken waard of op de rode lijst staan.

Bruine kiekendief

Deze vogel broedt al enige jaren op dezelfde plek in de Hooge Nesse. Er is vermoedelijk een tweede broedplek maar deze is niet zeker vast te stellen. Mede ook omdat dit in het niet toegankelijke midden gedeelte ligt

De laatste jaren is er landelijk een significante afname van meer dan 5% per jaar vastgesteld.

Beheer maatregel voor de Bruine kiekendief in de Hooge Nesse

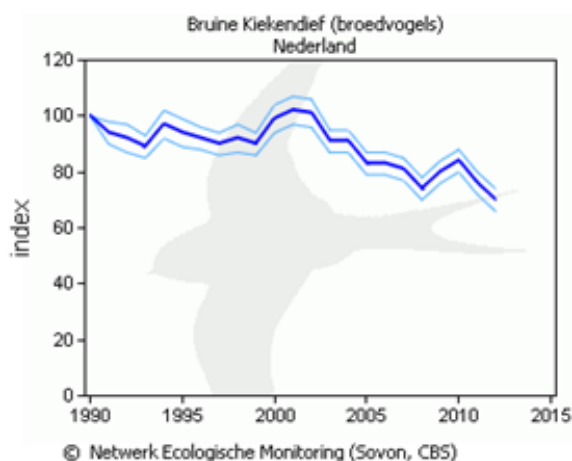
Advies:

Open houden van rietgebied met wat struiken
Opslag van wilgen verwijderen
Riet gefaseerd verjongen

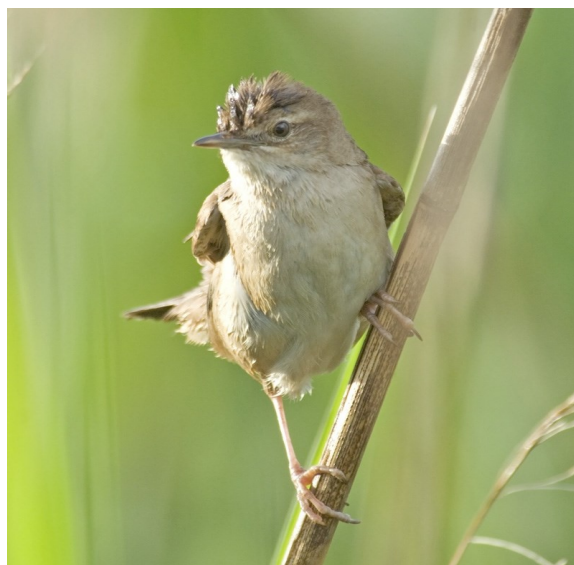
Verder:

- Een groter rustgebied creëren door het pad meer naar het midden verleggen i.v.m. gevaar voor verstoring.
- Eventueel er een knuppelpad van maken daar waar het te nat is. Voordeel hiervan is ook een meer avontuurlijk wandel effect.
- Inmiddels is ook de rand langs het water door werkzaamheden van baggeren van sloten een sterk toegankelijke route geworden, wat zeer onwenselijk is en zelfs tot ernstige verstoring kan leiden.
- Gebleken is dat als het pad (rode lijn op kaart) verder van het rand gedeelte wordt gelegd er dan van ver af de zichtlijn naar Puttershoek beter zichtbaar wordt. Hiermee los je twee problemen in één keer op.
- Als er een "rechte" zichtlijn van gemaakt wordt, blijkt dat de grond daar geschikt is voor een pad en ook

Biotoop	Hoogveen, moeras, oevers, plassen, rietland en ruigte
Voedsel- en broedbiotoop	De bruine kiekendief is een echte rietvogel. Natte ruigtevegetaties, met daarin enkele struiken die worden gebruikt om een nest te bouwen dat ook bij een verhoogde waterstand droog blijft, en vooral veel riet: dat is wat bruine kiekendieven nodig hebben. In deze gebieden is het vooral belangrijk dat de rust gewaarborgd is; verstoring is voor alle kiekendieven funest.
Voedsel	Bruine kiekendieven jagen op kleine vogels en hun kuikens (de 'kiekens'), maar ook kleine zoogdieren worden graag genuttigd.
Broeden	Broedperiode april-juni
Koloniebroeder	Nee
Aantal legsels	1
Aantal eieren	4 of

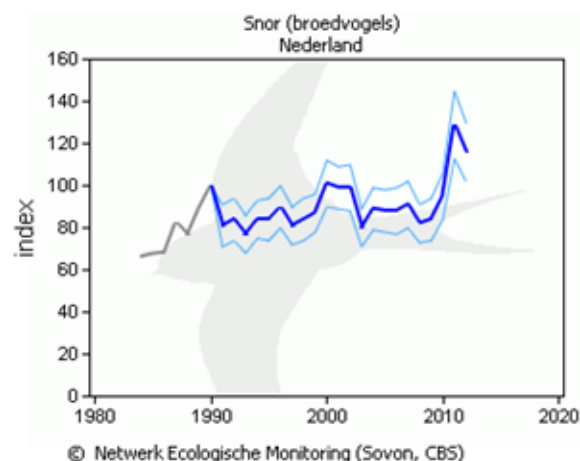

SNOR (rode lijst soort)

Deze echte moerasvogel broedde tot ver in deze eeuw in grote delen van westelijk Nederland. In het oosten was de verspreiding beperkt tot veengebieden en de grote rivieren. Omstreeks 1975 bedroeg de - daarvoor nooit becijferde - Nederlandse populatie 1750-3000 paar. Sindsdien is de snor bijna overal in aantal afgenomen, ook in de voormalige bolwerken in het Utrechts/Hollands plassengebied en de Friese meren. Rond 1990 werd de stand geschat op 1000-1600 paar. De belangrijkste broedgebieden bevinden zich tegenwoordig in Friesland, Flevoland, Noordwest-Overijssel en de Biesbos.

Vanaf 1990 is er significante toename van <5% per jaar (+)

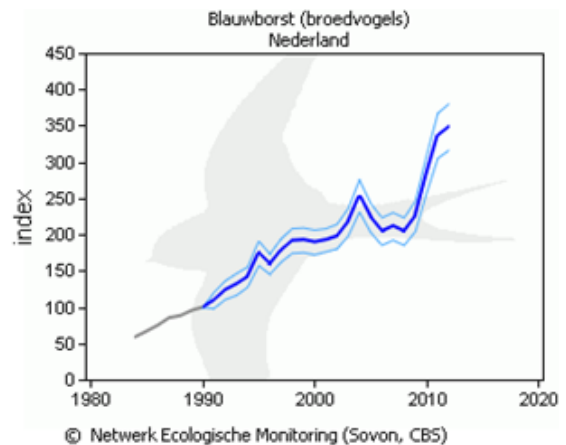
Biotoop	Rietland en ruigte
Voedsel- en broedbiotoop	Brede, dichte, vochtige en natte vegetaties van jong- en overjarig riet en zeggen. Het nest wordt gemaakt in oud, staand riet (riet, lisdodde, galigaan). Een ondergroei van ruigtekruiden of oude, geknikte rietstengels, lijkt een belangrijke conditie te zijn.
Voedsel	kleine ongewervelden
Broeden	Broedperiode april - juni
Natura 2000 broedvogel?	Ja / rode lijst soort / kwetsbaar
Aantal legsels	meestal 2
Aantal eieren	3 tot 6

BLAUWBORST

Blauwborsten zijn prachtige vogels om te zien én om te horen. Zelden gaan in de Nederlandse vogelwereld een opvallend vertoon van kleuren en een uitbundige zang gepaard; de blauwborst is daarin een uitzondering.

Het voorkomen van de blauwborst wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van moerassen en daarop lijkende biotopen.

De afgelopen decennia heeft de blauwborst in Nederland een opmerkelijke opmars gemaakt. Het is een van de weinige soorten die zelfs van een Rode Lijst is geschrapt, omdat het zo goed gaat. Blauwborsten eten vooral insecten en slakken, spinnen en wormen, maar soms ook bessen (vooral in de herfst).

Biotoop	Beken en meren, duinen, hoogveen, moeras, oevers, plassen, rivieren
Voedsel- en broedbiotoop	Gevarieerde, natte gebieden met open delen en een rijke struweel- en loofboombe-groeiing die rijk zijn aan insecten. Dat is wat een blauwborst graag ziet. De geleidelijke overgang van rietmoerassen naar moerasbos vormt een uitstekend leefgebied. Blauw-borsten broeden op de grond in dicht struikgewas, bij voorkeur in een kommetje op een dicht begroeide helling.
Voedsel	Insecten, larven, slakjes en soms ook bessen.
Broeden	Eind mei - juli
Natura 2000 broedvogel?	Ja / rode lijst soort nee
Aantal legsels	Eén, soms 2
Aantal eieren	3-5 (7)

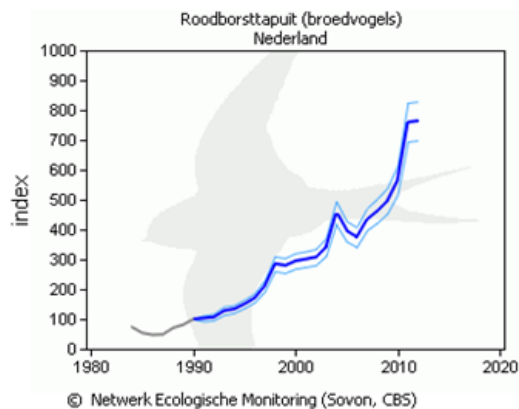
ROODBORSTTAPUIT

Oorzaak afname/ toename.

De afname van de roodborsttapuit is vrijwel beperkt tot het agrarisch gebied. Daarmee staat de soort model voor de steeds verdere verarming van het landelijk gebied.

Veelbetekend is dat de soort vaak meteen na uitvoering van een herverkaveling verdween.

Als belangrijkste oorzaken worden genoemd: Het verdwijnen van overhoekjes, het spuiten en branden van sloten, greppels en akkerranden, de groeiende populariteit van - zwaar bemeste - maïsakkers en de verarming van agrarische graslanden.

Biotoop	Duinen, heide, hoogveen, rietland en ruigte
Voedsel- en broedbiotoop	Roodborsttapuiten zoeken hun voedsel en nestgelegenheid in structuurrijke open gebieden. Vaak zijn dit overgangszones van open gebied (heide) naar bos. De toppen van lage bomen en struiken worden veel als uitkijk- en zang post gebruikt. Het nest wordt laag bij de grond gemaakt, goed verscholen in een dichte vegetatie.
Voedsel	voornamelijk insecten maar ook wormen, spinnen, slakken, zaden en bessen
Broeden	
Natura 2000 broedvogel?	Ja / rode lijst soort / kwetsbaar
Aantal legsels	2 of 3, soms 4
Aantal eieren	5 - 6

OEVERZWALUWEN WAND

De wens voor een oeverwaluwen wand stamt al uit de jaren voor 2000. Op die eerdere aanvraag is toen niet gereageerd. Met de nieuwe visie op de Hooge Nesse is dit plan weer tevoorschijn gehaald.

De manier van bouwen wordt mede bepaald door wat de ondergrond kan dragen. Er zijn wanden van beton bekend die zeer goed werken, maar zand kan ook een oplossing zijn.

VOGELWERKGROEP ZWIJNDRECHTSE WAARD en HET PLAN OEVERZWALUWWAL

De vogelwerkgroep wil het volgende onder de aandacht brengen:

- de oeverwaluw
- de oeverwaluwwal
- de gewenste locatie

VELDKENMERKEN van de OEVERZWALUW

Lengte: 12 cm

Spanwijdte; 26, 5 – 29 cm

HABITAT

Verblijft voornamelijk in de lucht, gewoonlijk op lagere hoogten.

In groepsverband wordt de nacht doorgebracht, vaak in rietkragen.

In Nederland een zomergast die van maart tot in oktober in ons land verblijft; zoals de meeste insectenetters brengen oeverwaluwen de winter door in Afrika; de Nederlandse broedvogels trekken vooral naar de Sahel-zone.

VOEDSEL

Kleine in de lucht voorkomende ongewervelde diertjes, zoals eendagsvliegen, wantsen, zweefvliegen, muggen en spinnen.

BROEDEN

Twee broedsels. Legperiode in West-Europa en de Britse Eilanden vanaf medio april tot eind juli. Vanaf half mei tot half augustus vliegen de jongen uit.

NESTPLAATS

Oeverwaluwen zijn weinig kieskeurig en vogels van open terreinen.

Het broedgebied moet aan twee belangrijke voorwaarden voldoen: Er moet een kale, zandige of lemige steilwand zijn, waarin de nestholen uitgegraven kunnen worden, bijv. gaten in oevers van rivieren of zandafgravingen en er moeten flink wat muggen of andere insecten rondvliegen, wat in de Nederlandse Delta geen enkel probleem oplevert...

Maar soms ook in afwateringspijpen of andere kunstmatige hollen.

De soort is een echte opportunist die voorkomende gelegenheden aangrijpt om te broeden. Een zandheuvel op een bouwterrein kan spontaan worden gebruikt als broedplaats (bv. in Moerdijk juni 2002).

EIEREN

Vier tot zes eieren, die in 14-15 dagen door beide ouders worden uitgebroed. De jongen zijn bij de geboorte kaal en hulpeloos en worden door beide ouders verzorgd en gevoed. Zij vliegen na zo'n 22 à 23 dagen uit en zijn na ca. 30 dagen onafhankelijk. Na één jaar in staat om te broeden.

WETENSWAARDIG

Aantal broedparen in Nederland: 20.000 tot 30.000.

De soort komt voor op de rode lijst.

Doortrekker in (vrij) groot aantal

Oeverwaluwen trekken recht naar het zuiden, in een poging de afstand tot hun winterverblijf zo kort mogelijk te maken.

OEVERZWALUWWAL

Voor een (natuurlijke) oeverwaluw is een kale steilwand van zand of leem gewenst. De maximale hoogte tot zo'n 3—3,5 m is voldoende; de lengte van 20-30 m biedt een ruime nestelgelegenheid.

Vanzelfsprekend is het beheer (het jaarlijks afsteken van de wand enkele weken voordat de kolonie arriveert) in handen van de vogelwerkgroep.

Gewenste locatie

Waarom binnen de Zwijndrechtse Waard een oeverwaluw?

Wij, als vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard, zijn van mening dat een dergelijke wal binnen de Zwijndrechtse Waard zeker niet misplaatst is, om de volgende redenen:

- Omdat de oeverwaluw een bedreigde vogelsoort is die op de rode lijst voorkomt; het winterkwartier, de Sahel-zone, vanwege aanhoudende droogte onder een steeds grotere druk komt te staan.
- Omdat de kans zonder meer aanwezig is dat een dergelijke wal door populaties gebruikt wordt, gezien het feit dat deze soort een doortrekker in (vrij) groot aantal is; juveniele vogels op zoek naar nestelgelegenheid kunnen onmiddellijk de wal betrekken. (Als voorbeeld: op een bedrijfsruimte op Moerdijk – naast Tetrapak – werd in mei 2002 een berg zand door een populatie oeverwaluwen geannexeerd!)
- Omdat in de Hoekse Waard al een oeverwaluw bestaat, en juveniele vogels in hun zoektochten de wal in de Zwijndrechtse Waard ontdekken.
- Omdat dit zeker de natuurwaarde van deze polder vergroot; een polder die vanwege de aanleg van de Betuwelijn en de H.S.L. onder steeds grotere druk is komen te staan.

Locatie Polder De Hooge Nesse

Waarom Polder De Hooge Nesse? Deze polder is voor dit doel bij uitstek geschikt:

- Het gebied ligt op de schop; volop heuvels aanwezig en daardoor kosten besparend!
- Het gebied ligt in de nabijheid van water: de rivier de Oude Maas en de waterzuiveringsinstallatie op steenworp afstand, waardoor er volop voedsel (muggen) aanwezig is.
- Het snelverkeer is niet in de directe nabijheid, waardoor het verkeer geen onmiddellijke bedreiging zou kunnen vormen; vanwege het feit dat voldoende voedsel voorhanden is er geen lange foerageer vluchten noodzakelijk zijn.
- Het gebied een natuur/recreatie karakter moet krijgen, waardoor het gebied, zeker tijdens de zomerperiode, een aantrekkelijker aanzien krijgt.

Hier situatieschetsen van de locatie en invliegopening (op ongeveer het NoordOosten) van deze wal, zoals door de werkgroep gedacht:

Bij de aanleg moet worden gelet op:

- Om het inregelen van de nesten zoveel mogelijk te beperken is het wenselijk de wal op het Noord-oosten te plaatsen.
- Ten einde verstoring door recreanten te voorkomen is het wenselijk een waterpartij voor de wal aan te leggen.
- Voor het onderhoud moet de wal wel toegankelijk blijven voor de leden van de vogelwerkgroep d.m.v. bijv. een hek.

lees a.u.b. verder op de volgende pagina —>

OEVERZWALUWEN WAND vervolg

TENSLOTTE...

Vogelwerkgroepen kunnen een belangrijke rol spelen bij de bescherming van de oeverwal. Zij zijn bij uitstek de groepen om contacten te onderhouden met lokale en regionale beheerders.

Van groot belang is dat de grondgebruiker wordt gewezen op de aanwezigheid van de zwaluwen, en dat wordt voorkomen dat de broedplaats tijdens het broedseizoen wordt aangetast. Voorts is het van belang dat geschikte zandlichamen voor het broedseizoen steil worden afgestoken; in zo'n 'verse' steilwand broeden de zwaluwen namelijk het liefst.

Verder is voorkoming van verstoring door recreanten erg belangrijk. Waar mogelijk verdient het aanbeveling om broedkolonies buiten natuurgebieden een speciale bescherming te verlenen.

Tot slot: Op termijn heeft de oeverwal het meest baat bij een herstel van natuurlijkheid van beken en rivieren. De zandige steil hellingen, die daarmee terug kunnen keren, vormen immers het broedbiotoop van de oeverwal!

(Vogelbescherming Nederland)

BRONNEN

The Birds of the Western Palearctic – Volume 2, Snow & Perrins;

Vogelbescherming Nederland;

Robas Routeplanner Nederland

ETI • Birds of Europe™

Samengesteld door Gerard van de Graaf

Vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard

Welke soort Oeverwalwand het moet worden, dient nader uitgewerkt. Gelet op het onderhoud is de voorkeur voor een betonnen wand groot.

Het is begrijpelijk dat de bodem dit moet kunnen dragen, al blijkt bij navraag dat enkele kleine palen slaan geen probleem hoeft te zijn.

Er is ook een idee aangedragen om het onderwijs er bij te betrekken (MBM/HBO). Hoe dit ingevuld moet worden verdient nader onderzoek.

Ook zijn er tegenwoordig “kant-en-klaar” licht gewicht oeverwalwanden, die geleverd worden o.a. door de firma Vivara.

Amfibieën

Hier is nog niet veel onderzoek naar gedaan. De rigide manier waarop de omliggende sloten worden gemaaid, zal veel levende water wezens doden of hun leef / voorplanting plek vernietigen.

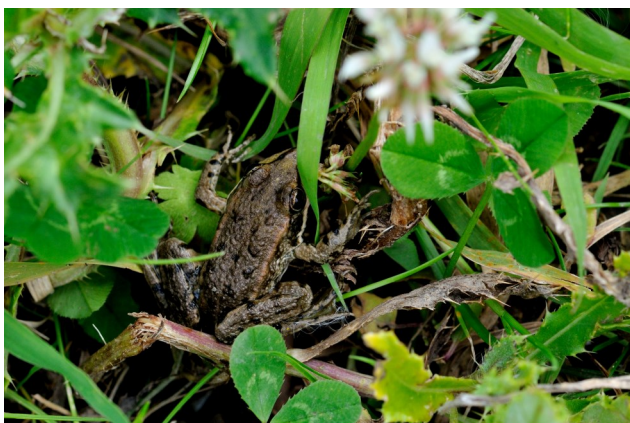

Het is te hopen dat een passende oplossing wordt gevonden i.s.m. het waterschap

2013: geen waarnemingen

2014: 4 soorten

NO	Soort	Toelichting
1	Gewone Pad - Bufo bufo	Zekere waarneming
2	Bruine kikker	Zekere waarneming
3	Groene kikker	Zekere waarneming
4	Bastaard kikker	Zekere waarneming

Insekten

2013: geen geregistreerde waarnemingen

2014: geen geregistreerde waarnemingen

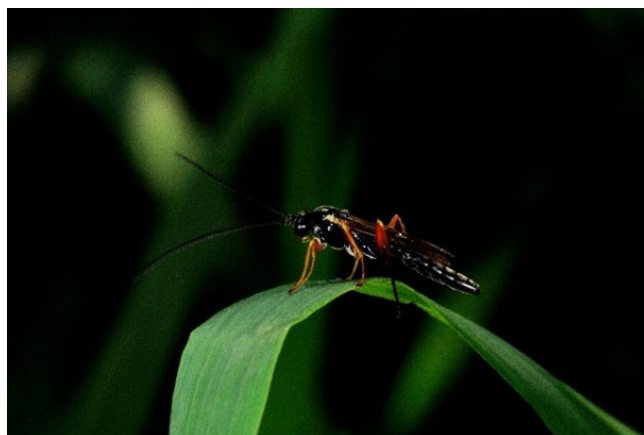
In feite kunnen wij niet leven zonder insecten. De relatie tussen insecten en planten en insectenetende dieren en hun aandeel in omzettingsprocessen maken insecten onmisbaar voor ons. Insecten zijn in het eco-systeem onmisbaar.

Ontegengesteld zijn er schadelijke en niet schadelijke insecten, maar ook zijn er 'veel voorkomende' en 'zeldzame' soorten.

Hierbij is de bioversiteit en belangrijke schakel, variatie zorgt er voor dat bepaalde groepen in juiste aantallen voorkomen. Eenvormigheid laat (schadelijke) soorten juist een meerderheid vormen. Dit is het probleem van de tegenwoordige landbouw.

Helaas zijn op Hoge Nese de insecten nog niet geïnventariseerd.

Personen met kennis op dit gebied zijn haast niet of geheel niet te vinden. Een oplossing kan misschien worden gevonden door contact te zoeken met de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) voor advies.

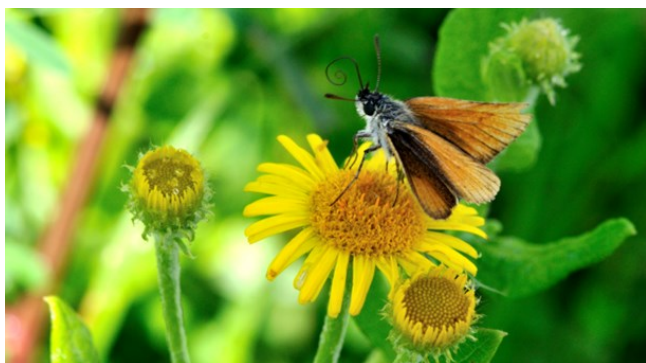
Libellen en Waterjuffers

Hier geldt het zelfde als bij de amfibieën, voor wat betreft de sloten: dat er kaalslag plaats vindt in de manier van schoonmaken en maaien.

2013: geen waarnemingen

2014: 7 soorten

	Soort	Waarnemers
1	Gewone oeverlibel— <i>Orthetrum cancella</i>	Diverse
2	Bloedrode heidelibel - <i>Sympetrum sanguineum</i>	Diverse
3	Steenrode heidelibel - <i>Sympetrum vulgatum</i>	Diverse
4	Lantaamtje - <i>Ischnura elegans</i>	Diverse
5	Paardenbijter - <i>Aeshna mixta</i>	Diverse
6	Grote keizerlibel - <i>Anax imperator</i>	Diverse
7	Heidelibel spec. - <i>Sympetrum spec.</i>	Diverse

Vlinder Zwartsprietdikkopje

Vlinder Icares blauwtje

Vlinders

Behoudens eigen waarnemingen van deze soorten wordt dit ook bevestigd op **Waarneming.nl**

2013: geen gegevens

2014: 20 soorten

Van het 'Landkaartje' (9) is in 2014 door de mooie zomer een derde generatie waargenomen.

	Soort	
1	Zwartsprietdikkopje - <i>Thymelicus lineola</i>	Zekere waarneming
2	Klein koolwitje - <i>Pieris rapae</i>	Zekere waarneming
3	Icarusblauwtje - <i>Polyommatus icarus</i>	Zekere waarneming
4	Bont zandoogje - <i>Pararge aegeria</i>	Zekere waarneming
5	Klein geaderd witje - <i>Pieris napi</i>	Zekere waarneming
6	Groot koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>	Zekere waarneming
7	Hooibeestje - <i>Coenonympha pamphilus</i>	Zekere waarneming
8	Gehakelde aurelia - <i>Polygonia c-album</i>	Zekere waarneming
9	Landkaartje – <i>Araschnia Levana</i>	Zekere waarneming
10	Atalanta- <i>Vanessa atalanta</i>	Zekere waarneming
11	Kleine vos- <i>Aglais urticae</i>	Zekere waarneming
12	Dagpauwoog A <i>glais io</i>	Zekere waarneming
13	Koevinkje	Zekere waarneming
14	Bruin blauwtje- <i>Aricia agestis</i>	Zekere waarneming
15	Argusvlinder - <i>Lasiommata megera</i>	Zekere waarneming
16	Oranje luzernevlinder - <i>Colias crocea</i>	Zekere waarneming
17	Boomblauwtje - <i>Celastrina argiolus</i>	Zekere waarneming
18	Distelvlinder - <i>Vanessa cardui</i>	Zekere waarneming
19	Oranje zandoogje - <i>Pyronia tithonus</i>	Zekere waarneming
20	Kleine vuurvlinder - <i>Lycaena phlaeas</i>	Zekere waarneming

Nachtvlinders

Behalve eigen waarneming van onderstaande soorten wordt dit ook bevestigd op Waarneming.nl

Het zou goed zijn hier meer onderzoek kon plaats vinden. Gebrek aan deskundigheid is een probleem. We proberen een oplossing te vinden.

2013: geen gegevens

2014: 8 soorten

	Soort	Waarnemers
1	Weegbreemot - <i>Pyrausta despicata</i>	Louis v Wingerden M.J. van der Hee
2	Blauwooggrasmot - <i>Agriphila straminella</i>	Tom Damm
3	Zilverstreep - <i>Deltote bankiana</i>	Sander Elzerman
4	Sint-Jacobsvlinder - <i>Tyria jacobaeae</i>	Diverse
5	Klaverspanner - <i>Chiasmia clathrata</i>	Diverse
6	Rietvink - <i>Euthrix potatoria</i>	Diverse
7	Stippelmot spec. - <i>Yponomeuta spec.</i>	Diverse
8	Oranje berkenspanner <i>Archiearis parthenias</i>	Diverse
9	Witvlakvlinder - <i>Orgyia antiqua</i>	

Er zijn nog geen inventarisaties gedaan. De aantallen zullen hoger liggen

Sprinkhanen

Bron: Waarneming.nl

Ook hier gebrek aan waarnemers

Soorten in de periode 23/9/14 -31/12/14

4 soorten

	Soort	Waarnemers
1	Sikkelsprinkhaan - <i>Phaneroptera falcata</i>	Louis van Wingerden
2	Krasser - <i>Chorthippus parallelus</i>	Tom Damm
3	Grote Groene Sabelsprinkhaan <i>Tettigonia viridissima</i>	Tom Damm M.J. van de Hee
4	Gewoon Spitskopje - <i>Conocephalus dorsalis</i>	

Zoogdieren

Bronnen:

Waarneming. NL

Eigen waarneming

Opvallend is het aantal dode mollen dat in 2014 gevonden is. (verdriving door ouders en verdrinking door veel regen?)

Ook zijn er kadavers van hazen en konijnen. Dit valt te rijmen omdat de Hooge Nesse een goed foerageergebied blijkt voor roofvogels. Op sommige momenten waren er maar liefst 4 buizerds tegelijk aan het jagen

2014: 6 soorten

	Soort	Waarnemers
1	Haas - <i>Lepus europaeus</i>	
2	Mol - <i>Talpa europaea</i>	
3	Bosspitsmuis spec. - <i>Sorex araneus/coronatus</i>	André de Baerdemaeker
4	Konijn - <i>Oryctolagus cuniculus</i>	
5	Ree - <i>Capreolus capreolus</i>	Ruben Cornelisse / dienst muskusratten bestrijding, GZH
6	Egel - <i>Erinaceus europaeus</i>	

Wergroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard

Bijen

BIJEN KORVEN

Inmiddels hebben imkers bijenkorven geplaatst. Hier zou het goed zijn, net als op andere plaatsen, als er informatieborden komen.

Het zou eveneens een aanwinst zijn, als er een aantrekkelijk gebouwtje met informatie aanwezig is.

Bijenhôtels voor solitaire bijen

Door het Technasium te Barendrecht is een aanvraag / advies gevraagd voor het bouwen van een bijenhôtel.

Dit zal in april 2015 gebouwd worden op de Hooge Nesse

De afbeelding is een voorbeeld van hun project in Barendrecht.

Er zijn nog geen waarnemingen gemeld om welke soorten solitaire bijen het gaat of welke hier worden waargenomen

VERSLAG

Plantenwerkgroep Natuurvereniging Eiland IJsselmonde

Hooge Nesse Datum: woensdag 16 juli 2014

Van 10.00 tot ong. 13.00 uur

UITLEG BIJ VERSLAGEN

3e kolom = Fenologie:

V	Vegetatief = zonder bloemen
K	Knop
B	Bloei
Z	Zaad
R	Rozet

4e kolom = Abundantie =

A	1	Exemplaar	< 1 m ²
B	2-5	Exx	1-5 m ²
C	6-25	Exx	5 – 25 m ²
D	26-50	Exx	25 – 50 m ²
E	51-500	Exx	50 – 500 m ²
F	501-5000	Exx	500 – 5000 m ²
G	Meer dan 5000	Exx	5000 m ²

hoeveelheid:

Hoeveelheden worden weergegeven voor het hele bezochte gebied, tenzij anders vermeld.

6e kolom = loopvak, zoals genummerd bij het kopje "LOOPROUTE", of de coördinaten

Naamgeving volgens Floron streeplijst 13

Planten

	Soort			Omschrijving	
1	Lathyrus, ruige	B	E	Stengel erg gevleugeld, kiel is wit, boontjes hebben stijve haren op knobbeltjes.	
2	Heelblaadjes / aandachtsoort	BV	E		
3	Zandkool, grote	B	C	Bladeren ook aan de bloeistengel.	
4	Kaardenbol, grote	BZ	D		
5	Guldenroede, late	B	E	Bladeren aan de onderkant kaal	
6	Teunisbloem, zand-	B	D	Stijl korter dan de meeldraden. Kroonbladeren 12 mm. Plant rechtop tot bovenin bloeiwijze. Geen rode knobbels op stengel en ook geen rode vlekken of	
7	Kamille, reukeloze	B	C	Omwindselblaadjes hebben bruin randje en bloemhoofdje niet hol.	
8	Honingklaver, goudgele	B	F	Zwaard even lang als kiel. Vrucht behaart.	
9	Wikke, bonte	B	D	Op 1 plek	
10	Cichorei, wilde	B	B		
11	Guichelheil, rood aandachtsoort	B	C	Op 1 plek	
12	Kaasjeskruid, muskus-	B	B		
12	Kruiskruid, moeras-	B	B	Op 1 plek.	
14	Muur, water-	B	C	Op 1 plek. 5 stijlen, plant bovenin kleverig, hoofdnerf van het blad tegen de stengel aan rood aangelopen.	
15	Fijnstraal, zomer-	B	B	Op 1 plek	I I I
16	Dubbelkelk aandachtsoort	B	A		
17	Klit, grote	K	C	Stengelvoet onderste blad was gevuld	
18	Koekoeksbloem, dag-	B	A		

NOG CONTROLEREN IN HET VELD

	Volgens mij hebben we zowel gewone raket als zwarte mosterd gezien	
	Kleine ooievaarsbek	Blad was niet zacht, redelijk diep ingesneden. Maar ik ga twijfelen doordat de bloemen toch wel erg ver buiten de plant uitstaken en de plant duidelijke stengels had.
	Vierzadige wikke kan echter ook nog slanke wikke zijn	In het veld vergeten naar te kijken.
	hennepnetel	Met Heukels erbij.

AANWEZIG:

Louis en Marianne
Hans Blok
Reiny,
Totaal 4 personen

WEER:

Zonnig en warm, gauw 24 ° C, hoge luchtvochtigheid

OPVALLEND

Veel vlinders

OVER HET INVENTARISEREN

We hebben niet alles genoteerd, maar vooral wat bijzonder was

LOOPROUTE

1. Nog voor het hek,
2. Door hek tot de splitsing
3. Bij splitsing linker pad, een heel eind,
4. Bij weer een splitsing rechtsaf en zo rond
5. Terug richting auto

Planten, in loopvolgorde, zoveel mogelijk

	Naam	Fe-nologie		Toelichting	
1	Glanshaver	B	E		I
2	Raaigras, engels	B	D		
3	Hopklaver	B	E		
4	Melkdistel, gekroesde	B	B		
5	Berenklauw, gewone	BV	E	Stengel zonder vlekken. Beter is nog te kijken naar de vruchten: bij reuzenberenklauw (een aandachtsoort) zijn de oliestriemen naar onderen toe verbreed.	
6	Raapzaad	B	D	Bovenste bladeren vrijwel geheel stengelomvattend	
7	Hoornbloem, gewone	B	D	Kroonbladeren en kelkbladeren ongeveer even lang.	
8	Leeuwentand, vertakte	B	D	Kijken naar rozetbladeren: de eindlob is spits, niet stomp/rond.	
9	Witbol, gestreepte	B	C	We zagen de gestreepte pyramabroek niet zo, maar de bladschede was zacht behaard en iets opgezwollen.	
10	Distel, krul-	B	E		
11	Wilgenroosje, harig	B	E		II
12	Honingklaver, witte	B	F		
13	Lathyrus, ruige	B	E	Ook ik ben erop uitgekomen. Stengel erg gevleugeld, kiel is wit, boontjes hebben stijve haren op knobbeltjes. Staat niet op mijn Rode Lijst van 2012.	
14	Heelblaadjes aandachtsoort	BV	E	Ongeveer 10 groepjes van 8-20 stengels per groep.	
15	hondsdrif				
16	Hoefblad, klein	V	C	Op één plek	
17	Zandkool, grote	B	C	Bladeren ook aan de bloeistengel. De kleine zandkool heeft dat niet.	
18	brunel	B	D		
19	akkerkool	B	C		
20	Kaardebol, grote	BZ	D		
21	Raket, gewone	B	C		
22	Bijvoet	VK	E		
23	duizendblad	BV	E		

24	Kamille, reukeloze	B	C	Omwindselblaadjes hebben bruin randje en bloemhoofdje niet hol. N.B. de bijzonderder kamilles zijn schubkamilles, dwz dat ze naast de buisbloemen schubjes hebben	
25	Ooievaarsbek, kleine ?				
26	Honingklaver, goudgele	B	F	Zwaard even lang als kiel. Vrucht behaard. (Bij citroengele: zwaard langer dan kiel, vrucht kaal.)	
27	Streepzaad, klein	B	C		
28	Rolklaver, gewone	BV	D		
29	Winde, haag-	BV	D		
30	zilver schoon	VB	F		
31	Herik	B	D	Wat iele exemplaren	
32	pastinaak	KB	E		
33	Rus, zeegroene	BZ	E	Stengel donkergroen, gegroefd. Maar 1 schutblad dat recht omhoog staat, waardoor de bloem lijkt halverwege de stengel te zitten. De pitrus ziet er net zo uit maar heeft een lichtergroene stengel die helemaal glad is.	
34	Wikke, vierzadige ?	B	D	Op één plek. In het veld had ik gezegd vierzadige lathyrus, maar dat moet natuurlijk vierzadige wikke zijn. Hij lijkt op de ringelwikke	
35	Wikke, bonte	B	D	Op 1 plek	
36	Peen	B	E		
37	Cichorei, wilde	B	B		
38	Munt, water	V	D	Op 1 plek	
39	Guichelheil, rood aandachtsoort	B	C	Op 1 plek	
40	Hennepnetel, welke?	V	A		
41	Andoorn, moeras-	B	C		
42	Sint-Janskruid	B	B	Bladeren tegen het licht houden: het blad heeft gaatjes	
43	Kaasjeskruid, muskus-	B	B		
44	koninginnekruid	KB	D		
45	Zegge, vos-, valse	B	B	Een zegge, dus driekantige stengel, mooie goud-kleur, 1 of 2 schutblaadjes steken horizontaal naar buiten vanuit de bloeiwijze	

47	Kruiskruid, moeras	B	D	Op 1 plek.	
48	Kruiskruid, jaccobs-	BV	F	1 exemplaar met rupsjes van de Sint Jacobsvlinder	
49	Kropaar	BZ	E	Een grassoort waarbij de aartjes eruit zien als kroppen.	
50	Hoornblad, gewoon	B	C	Kroonbladeren ongeveer even lang als kelkbladeren	
51	Margriet	B	C		
52	Zuring, krul-	Z	B	Geen tandjes.	
53	Muur, water	B	C	Op 1 plek. 5 stijlen, plant bovenin kleverig, bladnerven tegen de stengel aan rood	
54	Kattenstaart, grote	B	C		
55	Fijnstraal, zomer	B	B	Op 1 plek	
56	Dubbelkelk Foto aandachtsoort	B	A		
57	Kleefkruid	Z	D	Maar op een paar plekken	
58	Melkdistel, akker-	B	D		
59	Klit, grote	K	C	Stengelvoet onderste blad was gevuld	
60	Ereprijs, grote	Z	A	Vrucht wijduit met zwaardvormige lange stijl.	III
61	Koekoeksbloem, dag-	B	A		

PLANTEN ALFABETISCH:

Akkerkool	Kleefkruid	Raapzaad
Andoorn, moeras-	Klit, grote	Raket, gewone
Berenklauw, gewone	Koekoeksbloem, dag-	Rolklaver, gewone
Bijvoet	koninginnekruid	Rus, zeegroene
Boerenworm-kruid	Kropaar	Sint-Janskruid
Brunel	Kruiskruid, jaccobs-	Streepzaad, klein
Cichorei, wilde	Kruiskruid, moeras-Foto van blad	Teunisbloem, zand-
Distel, akker-	Lathyrus, ruige	Wikke, bonte
Distel, krul-	Leeuwentand, vertakte	Wikke, vierzadige ?
Dubbelkelk / aandachtsoort	Margriet	Wilgenroosje, harig
duizendblad	Melkdistel, akker-	Winde, haag-
Ereprijs, grote	Melkdistel, gekroesde	Witbol, gestreepte
Fijnstraal, zomer-	Munt, water	Zandkool, grote
Glanshaver	Muur, water-	Zegge, vos-, valse
Guichelheil, rood Aandachtsoort	Ooievaarsbek, kleine ?	zilver schoen
	Pastinaak	Zuring, krul-
	Peen	
	Raaigras, engels	

FLORA TELLING VOLGENS 'WAARNEMING.NL'

Omdat de Hooge Nese pas in voorjaar 2013 toegankelijk werd waren er voor die tijd geen getallen. Pas in 2014 hebben natuur mensen het gebeid ontdekt en beginnen de soorten binnen te stromen.

In gesprekken met o.a. GZH en andere waarnemers blijkt dat er ook veel soorten over het hoofd worden gezien. Waaronder de Grote ratelaar die in 2013 wel aanwezig was. Helaas in 2014 geen waarneming

Verklaring:

Vroegste datum: eerste waarneming

Aantal: minimaal / maximaal

Laatste datum gezien

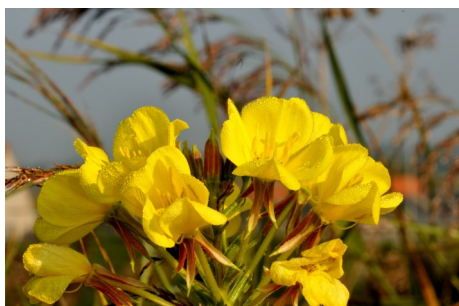
(kan door niet te melden onzuiver zijn)

Telling volgens	67. Soort 68. jaren 2013—2014 69. 124 soorten in eerste jaar	70. vroegste datum	71. aantal	72	73. laatste datum	Totaal aantal
1	Duizendblad - <i>Achillea millefolium</i>	4-7-2014	2	301	16-7-2014	1
15	Akkerdistel - <i>Cirsium arvense</i>	16-7-2014	3	528	22-7-2014	2
48	Akkerkool - <i>Lapsana communis</i>	16-7-2014	1	25	16-7-2014	3
92	Akkermelkdistel - <i>Sonchus arvensis</i>	25-8-2014	2	8	25-8-2014	4
113	Avondkoekoeksbloem - <i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	4-6-2013	2	2	23-9-2013	5
88	Avondkoekoeksbloem s.l. - <i>Silene latifolia</i>	4-6-2013	3	4	2-9-2014	6
35	Bermooievaarsbek - <i>Geranium pyrenaicum</i>	5-5-2014	1	13	5-5-2014	7
7	Bijvoet - <i>Artemisia vulgaris</i>	16-7-2014	1	400	16-7-2014	8
96	Boerenwormkruid - <i>Tanacetum vulgare</i>	16-7-2014	1	300	16-7-2014	9
78	Bolletjesraket - <i>Rapistrum rugosum</i>	4-7-2014	1	1	4-7-2014	10
105	Bonte wikke + Zachte wikke - <i>Vicia villosa</i>	16-7-2014	4	36	7-9-2014	11
85	Brandende liefde - <i>Silene chalcidonica</i>	10-7-2013	2	3	14-6-2014	12
20	Brem - <i>Cytisus scoparius</i>	4-7-2014	2	2	4-7-2014	13
63	Citroengele honingklaver - <i>Melilotus officinalis</i>	14-6-2014	1	1	14-6-2014	14
87	Dagkoekoeksbloem - <i>Silene dioica</i>	5-8-2013	7	43	2-9-2014	15
112	Dijkviltbraam - <i>Rubus armeniacus</i>	26-7-2014	1	1	26-7-2014	16
73	Dubbelkelk - <i>Picris echioides</i>	16-7-2014	2	2	7-9-2014	17
59	Echte kamille - <i>Matricaria chamomilla</i>	25-8-2014	2	2	25-8-2014	18
54	Engels raaigras - <i>Lolium perenne</i>	16-7-2014	1	26	16-7-2014	19
93	Gekroesde melkdistel - <i>Sonchus asper</i>	16-7-2014	1	5	16-7-2014	20
41	Gele lis - <i>Iris pseudacorus</i>	4-6-2013	1	1	4-6-2013	21
37	Gestreepte witbol - <i>Holcus lanatus</i>	16-7-2014	1	6	16-7-2014	22
46	Gevlekte dovenetel - <i>Lamium maculatum</i>	21-4-2014	1	1	21-4-2014	23
36	Gewone berenklauw - <i>Heracleum sphondylium</i>	26-2-2014	2	52	16-7-2014	24
79	Gewone braam - <i>Rubus fruticosus</i>	26-7-2014	1	1	26-7-2014	25
76	Gewone brunel - <i>Prunella vulgaris</i>	16-7-2014	1	50	16-7-2014	26
31	Gewone hennepnetel - <i>Galeopsis tetrahit</i>	1-9-2013	1	1	1-9-2013	27
108	Gewone hoornbloem - <i>Cerastium fontanum</i> subsp. <i>vulgare</i>	19-5-2014	1	1.00 1	19-5-2014	28
12	Gewone hoornbloem + Glanzige hoornbloem - <i>Cerastium fontanum</i>	19-5-2014	2	1.03 6	16-7-2014	29
52	Gewone margriet - <i>Leucanthemum vulgare</i>	19-5-2014	4	57	2-9-2014	30

90	Gewone raket - <i>Sisymbrium officinale</i>	16-7-2014	1	25	16-7-2014	31
55	Gewone rolklaver - <i>Lotus corniculatus</i>	19-5-2014	3	152	16-7-2014	32
95	Gewone smeewortel - <i>Symphytum officinale</i>	4-6-2013	1	1.00 1	4-6-2013	33
83	Gewone vlier - <i>Sambucus nigra</i>	5-8-2013	5	5	4-8-2014	34
40	Gewoon biggenkruid - <i>Hypochaeris radicata</i>	25-8-2014	2	202	25-8-2014	35
109	Gewoon speenkruid - <i>Ficaria verna</i> subsp. <i>verna</i>	9-3-2014	1	7	9-3-2014	36
6	Glanshaver - <i>Arrhenatherum elatius</i>	16-7-2014	1	51	16-7-2014	37
45	Goudenregen - <i>Laburnum anagyroides</i>	21-4-2014	2	2	21-4-2014	38
62	Goudgele honingklaver - <i>Melilotus altissimus</i>	23-9-2013	5	4.01 6	25-8-2014	39
72	Groot hoefblad - <i>Petasites hybridus</i>	17-4-2013	5	2.40 4	31-7-2014	40
101	Grote ereprijs - <i>Veronica persica</i>	26-2-2014	2	126	16-7-2014	41
24	Grote kaardebol - <i>Dipsacus fullonum</i>	5-8-2013	4	59	4-8-2014	42
57	Grote kattenstaart - <i>Lythrum salicaria</i>	16-7-2014	1	99	16-7-2014	43
69	Grote klaproos - <i>Papaver rhoeas</i>	14-7-2013	1	50	14-7-2013	44
5	Grote klit - <i>Arctium lappa</i>	16-7-2014	1	25	16-7-2014	45
23	Grote zandkool - <i>Diploxys tenuifolia</i>	16-7-2014	1	6	16-7-2014	46
17	Haagwinde - <i>Convolvulus sepium</i>	1-9-2013	2	62	16-7-2014	47
32	Harig knopkruid - <i>Galinsoga quadriradiata</i>	5-8-2013	2	2	4-8-2014	48
25	Harig wilgenroosje - <i>Epilobium hirsutum</i>	17-2-2014	2	151	26-2-2014	49
97	Hazenpootje - <i>Trifolium arvense</i>	23-9-2013	1	1	23-9-2013	50
77	Heelblaadjes - <i>Pulicaria dysenterica</i>	1-9-2013	4	134	4-8-2014	51
26	Heermoes - <i>Equisetum arvense</i>	4-6-2013	1	101	4-6-2013	52
89	Herik - <i>Sinapis arvensis</i>	16-7-2014	1	50	16-7-2014	53
65	Hertsment - <i>Mentha longifolia</i>	7-7-2014	2	101	22-7-2014	54
18	Hoge fijnstraal - <i>Conyza sumatrensis</i>	26-7-2014	1	2	26-7-2014	55
60	Hopklaver - <i>Medicago lupulina</i>	19-5-2014	2	152	16-7-2014	56
43	Jakobskruid s.l. - <i>Jacobaea vulgaris</i>	16-7-2014	1	999	16-7-2014	57
16	Kale jonker - <i>Cirsium palustre</i>	4-7-2014	2	2	4-7-2014	58
82	Katwilg - <i>Salix viminalis</i>	26-2-2014	1	40	26-2-2014	59
33	Kleefkruid - <i>Galium aparine</i>	4-7-2014	3	28	16-7-2014	60
100	Klein hoefblad - <i>Tussilago farfara</i>	17-2-2014	4	137	16-7-2014	61
19	Klein streepzaad - <i>Crepis capillaris</i>	1-9-2013	2	26	16-7-2014	62
29	Koninginnekruid - <i>Eupatorium cannabinum</i>	1-9-2013	2	60	16-7-2014	63
8	Koolzaad - <i>Brassica napus</i>	7-7-2014	1	4	7-7-2014	64
21	Kropaar - <i>Dactylis glomerata</i>	16-7-2014	1	51	16-7-2014	65
10	Kruldistel - <i>Carduus crispus</i>	19-5-2014	5	15	22-7-2014	66
81	Krulzuring - <i>Rumex crispus</i>	16-7-2014	1	50	16-7-2014	67
91	Late guldenroede - <i>Solidago gigantea</i>	1-9-2013	4	2.50 3	16-7-2014	68
106	Late stekelnoot - <i>Xanthium strumarium</i>	23-9-2013	1	6	23-9-2013	69
3	Look-zonder-look - <i>Alliaria petiolata</i>	18-4-2014	1	1	18-4-2014	70

67	Middelste teunisbloem - <i>Oenothera biennis</i>	23-9-2013	1	1	23-9-2013	71
94	Moerasandoorn - <i>Stachys palustris</i>	1-9-2013	7	31	31-7-2014	72
42	Moeraskruiskruid - <i>Jacobaea paludosa</i>	16-7-2014	1	30	16-7-2014	73
2	Moerasstruisgras - <i>Agrostis canina</i>	7-7-2014	1	100	7-7-2014	74
58	Muskuskaasjeskruid - <i>Malva moschata</i>	4-7-2014	5	16	15-8-2014	75
47	Paarse dovenetel - <i>Lamium purpureum</i>	26-2-2014	1	1	26-2-2014	76
11	Pastinaak - <i>Pastinaca sativa</i> subsp. <i>sativa</i>	16-7-2014	1	200	16-7-2014	77
70	Pastinaak en Brandpastinaak - <i>Pastinaca sativa</i>	16-7-2014	1	200	16-7-2014	78
22	Peen - <i>Daucus carota</i>	16-7-2014	1	99	16-7-2014	79
71	Perzikkruid - <i>Persicaria maculosa</i>	23-9-2013	1	1	23-9-2013	80
86	Prikneus - <i>Silene coronaria</i>	7-7-2013	1	3	7-7-2013	81
56	Puntwederik - <i>Lysimachia punctata</i>	4-7-2014	1	3	4-7-2014	82
99	Reukeloze kamille - <i>Tripleurospermum maritimum</i>	16-7-2014	2	26	31-7-2014	83
27	Reuzenpaardenstaart - <i>Equisetum telmateia</i>	25-3-2014	2	601	5-4-2014	84
10	Ringelwikke - <i>Vicia hirsuta</i>	15-8-2014	2	60	15-8-2014	85
10	Rood guichelheil - <i>Anagallis arvensis</i> subsp. <i>arvensis</i>	16-7-2014	1	5	16-7-2014	86
4	Rood guichelheil + Blauw guichelheil - <i>Anagallis arvensis</i>	16-7-2014	1	5	16-7-2014	87
49	Ruige lathyrus - <i>Lathyrus hirsutus</i>	4-7-2014	13	4.7	7-9-2014	88
80	Ruige rudbeckia - <i>Rudbeckia hirta</i>	23-9-2013	1	1	23-9-2013	89
75	Schijnaardbei - <i>Potentilla indica</i>	19-4-2014	1	1	19-4-2014	90
39	Sint-Janskruid - <i>Hypericum perforatum</i>	1-9-2013	2	51	16-7-2014	91
10 4	Smalle wikke + Vergeten wikke + Voederwikke - <i>Vicia sativa</i>	14-6-2014	1	1	14-6-2014	92
30	Speenkruid - <i>Ficaria verna</i>	9-3-2014	1	7	9-3-2014	93
11	Valse voszegge - <i>Carex otrubae</i>	16-7-2014	1	5	16-7-2014	94
50	Veldlathyrus - <i>Lathyrus pratensis</i>	4-7-2014	2	3	4-7-2014	95
11	Vergeten wikke - <i>Vicia sativa</i> subsp. <i>segetalis</i>	14-6-2014	1	1		96
51	Vertakte leeuwentand - <i>Leontodon autumnalis</i>	16-7-2014	1	35	16-7-2014	97
53	Vlasbekje - <i>Linaria vulgaris</i>	23-9-2013	4	53	31-7-2014	98
10	Vogelwikke - <i>Vicia cracca</i>	14-6-2014	1	1	14-6-2014	99
64	Watermunt - <i>Mentha aquatica</i>	19-4-2014	2	51	16-7-2014	100
66	Watermuur - <i>Myosoton aquaticum</i>	1-9-2013	4	38	22-7-2014	101
14	Wilde cichorei - <i>Cichorium intybus</i>	16-7-2014	1	10	16-7-2014	102
38	Wilde hyacint - <i>Hyacinthoides non-scripta</i>	21-4-2014	1	1	21-4-2014	103
13	Wilgenroosje - <i>Chamerion angustifolium</i>	16-7-2014	1	51	16-7-2014	104
61	Witte honingklaver - <i>Melilotus albus</i>	14-6-2014	2	502	16-7-2014	105
98	Witte klaver - <i>Trifolium repens</i>	4-8-2014	1	1	4-8-2014	106
34	Zachte ooievaarsbek - <i>Geranium molle</i>	7-4-2014	3	112	14-6-2014	107
68	Zandteunisbloem - <i>Oenothera deflexa</i>	16-7-2014	1	50	16-7-2014	108
44	Zeegroene rus - <i>Juncus inflexus</i>	16-7-2014	1	200	16-7-2014	109

84	Zeepkruid - <i>Saponaria officinalis</i>	15-8-2014	2	2	15-8-2014	111
74	Zilverschoon - <i>Potentilla anserina</i>	4-6-2013	6	4.30 5	4-8-2014	112
28	Zomerfijnstraal - <i>Erigeron annuus</i>	16-7-2014	5	35	21-9-2014	113
9	Zwarte mosterd - <i>Brassica nigra</i>	11-7-2014	1	3	11-7-2014	114
	Nagekomen melding					
	Madeliefje - <i>Bellis perennis</i>	26/12/14	5		26/12/14	115
	Gekroesde melkdistel - <i>Sonchus</i>	30/10/14	1		30/10/14	116
	Hondsdrif - <i>Glechoma hederacea</i>	5/10/14	1		5/10/14	117
	Speerdistel - <i>Cirsium vulgare</i>	5/10/14	1		5/10/14	118
	Rietzwenkgras - <i>Festuca arundinacea</i>	5/10/14	1		5/10/14	119
	Viltige basterdwederik - <i>Epilobium parviflorum</i>	28/9/14	1		28/9/14	120
	Canadese fijnstraal - <i>Conyza canadensis</i>	28/9/14	1		28/9/14	121
	Helmkruid spec - <i>Scrophularia spec.</i>	23/9/14	1		23/9/14	122
	Vijfvingerkruid - <i>Potentilla reptans</i>	21/9/14	101		21/9/14	123
	Gewone smeewortel - <i>Symphytum officinale</i>	23/9/14	1		23/9/14	124

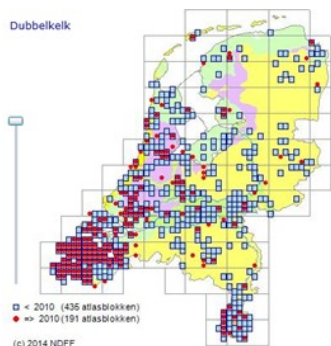
RODE LIJST SOORTEN *Beschrijving bijzondere flora per soort*

De beschrijving omvat diverse rode lijst soorten die op de Hooge Nesse voorkomen.

Dit wil niet zeggen dat de lijst compleet is.

Bijv. omdat een soort als Grote ratelaar wel mondeling is gemeld, maar nergens beschreven is terug te vinden.

DUBBELKELK

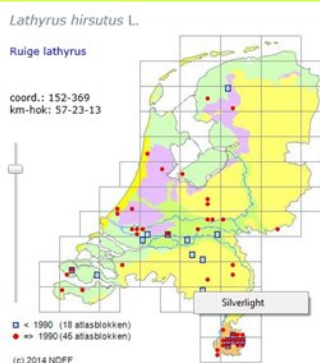
Groeiplaatsen: Grasland (ruig grasland), bermen (open plekken), dijken (open plekken), omgewerkte grond, ruigten (kalkrijke ruigten), ruderaal plaatsen, langs stortterreinen, waterkanten (langs beken), akkers (graanakkers en luzernevelden), ruigten, molshopen en ingestorte steile kantjes.

Plaatselijk vrij algemeen in Zeeland en in aangrenzende gebieden en vrij zeldzaam in Zuid-Limburg en in het rivierengebied. Elders zeer zeldzaam of ontbrekend.

Voorkomen in Nederland

Status	
Trend sinds 1950	Rode lijst 2012. Thans niet bedreigd. Trend sinds 1950: stabiel of toegenomen. Vrij zeldzaam.
Zeldzaamheid	Vrij zeldzame soort
indigeniteit	Al voor 1500 ingevoerd
Herkomst	Zuid-Europa
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Zonnige, warme, open plaatsen op vochtige, matig voedselrijke, stikstofrijke, kalkhoudende grond (klei, zavel en zand).
Levensduur	eenjarig
Levensvorm	therofyt
Bloeitijd	Juli-september
Morfologie	
Hoogte	0,30-0,60 cm
Bloemkleur	geel
Type vrucht	Eenzadige dopvrucht of noot
Geslachts verdeling	tweslachtig

RUIGE LATHYRUS

Zeldzaamheid en verspreiding
Zeer zeldzaam, voornamelijk in het Zuid-Limburgs district.
KFK 323.

Voorkomen in Nederland

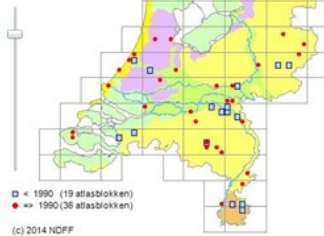
Status	exoot (na 1900 verwilderd of aangeplant)
Trend sinds 1950	Onbekend aanvraag voor rode lijst
Zeldzaamheid	Zeer zeldzaam
indigeniteit	ingeburgerd tussen 1925 en 1949
Herkomst	Midden-Europa
Ecologie	
Biotoop voorkeur	voedselrijke ruigten
Levensduur	tweejarig
Levensvorm	therofyt
Bloeitijd	Mei-juli
Morfologie	
Hoogte	0,30-1,00 m.
Bloemkleur	Rood met blauw
Type vrucht	doosvrucht
Geslachtsverdeling	tweeslachtig

RUIGE RUBECKIA

Rudbeckia hirta L.

Ruige rudbeckia

coord.: 164-395
km-hok: 51-15-55

Wordt in het algemeen beschouwd als een verwilderde tuinplant.
Kwalificaties over zeldzaamheid heb ik niet kunnen vinden

Voorkomen in Nederland

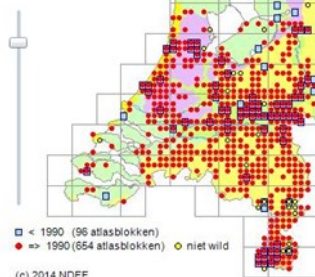
Status	
Trend sinds 1950	Niet ingeburgerd in Nederland, maar soms wel verwilderd.
Zeldzaamheid	
indigeniteit	
Herkomst	Tuinplant, soms verwildert en adventief. Uit Noord-Amerika
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Ruderaal plaatsen en waterkanten (beekoevers).
Levensduur	eenjarig
Levensvorm	therofyt
Bloeitijd	Juli-september
Morfologie	
Hoogte	0,50-1,20 cm
Bloemkleur	geel
Type vrucht	Eenzadige dopvrucht of noot
Geslachtsverdeling	polychaam

ZOMERFIJNSTRAAL

Erigeron annuus (L.) Pers.

Zomerfijnstraal

coord.: 93-428
km-hok: 37-57-24

Groeiplaatsen: Dijken (zandige plaatsen, o.a. kanaaldijken), bermen, grasland (uiterwaarden en hooiland), langs spoorwegen (spoorbermen), afgravingen (kalk-, leem- en steengroeven), oude muren, waterkanten (ruige oevers langs rivieren), jonge bosaanplantingen, begraafplaatsen, ruigten (humeuze ruigten) en stortterreinen.

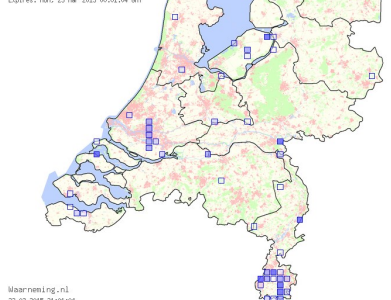

Er is over deze plant veel verschillend geschreven, van zeer zeldzaam tot algemeen. Wat nu de waarheid is?

Status	
Trend sinds 1950	stabiel of toegenomen. Algemeen. Ingeburgerd in de 19de eeuw.
Zeldzaamheid	Rode lijst 2012. Thans niet bedreigd
indigeniteit	sinds de 18de eeuw
Herkomst	Noord-Amerika
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Zonnige tot soms licht beschaduwde, open plaatsen op vochtige tot natte, voedselrijke, vaak omgewerkte grond (zand, leem, klei en stenige plaatsen).
Levensduur	Eenjarig, tweejarig, soms overblijvend. Therofyt (geen winterknoppen, eenjarig) of hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).
Levensvorm	therofyt
Bloeitijd	Juli en augustus.
Morfologie	
Hoogte	30 tot 75 cm
Bloemkleur	witte of soms lichtblauwe lintbloemen
Type vrucht	Een eenzadige dopvrucht of nootje. De zaden van de lintbloemen hebben vruchtpluis van schubben
Geslachts verdeling	Composieten

REUZENPAARDESTAART

Reuzenpaardestaart - *Equisetum telmateia* Inclusief ondersoorten
2012-03-22 - 2015-03-22
© 2012-2015
□ 1 - 50
□ 51 - 100
□ 101 - 500
□ 501 - 1000
■ 1001 - 5000
■ 5001 en meer
op 50 blokken
Expirees: Rev. 23 Mar 2015 00:05:04 GMT

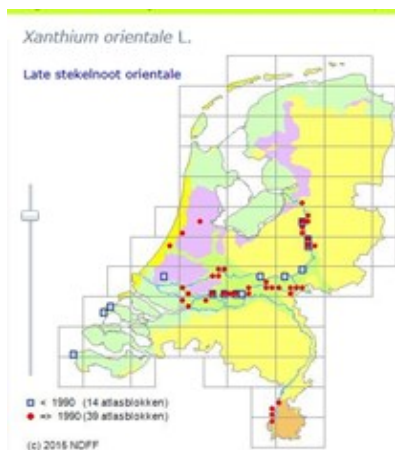
Zeldzaamheid en verspreiding
Zeer zeldzaam, het meest in het Zuidlimburgs district en IJsselmeerpolders;
toenemend.
KFK 454.

Voorkomen in Nederland

Status	
Trend sinds 1950	stabiel of toegenomen. Zeldzaam.
Zeldzaamheid	Rode lijst 2012. Thans niet bedreigd.
indigeniteit	
Herkomst	Oorspronkelijk inheems.
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Soms zonnige, maar meestal licht beschaduwde plaatsen op vochtige tot meestal natte, matig voedselrijke grond, met horizontaal bewegend grondwater. Vooral op plekken met kalkhoudende kwel. Ook in zilt milieu (op leem, zand, zavel, klei en löss).
Levensduur	Overblijvend. Geofyt (winterknoppen onder de grond).
Levensvorm	
Bloeitijd	Rijpe sporen: maart, april en mei.
Morfologie	
Hoogte	30 cm tot 1,8 meter
Bloemkleur	vruchtbare stengels hebben klokvormige, donkerbruine bladkransen zonder bladgroen en zijn niet vertakt.
Type vrucht	
Geslachts verdeling	

LATE STEKELNOOT

Op open, meestal zandige plaatsen langs rivieroeveren en in uiterwaarden; ook op omgewerkte grond.

Zeldzaamheid en verspreiding
Vrij algemeen in het Fluviaal district; elders adventief.
KFK 456.

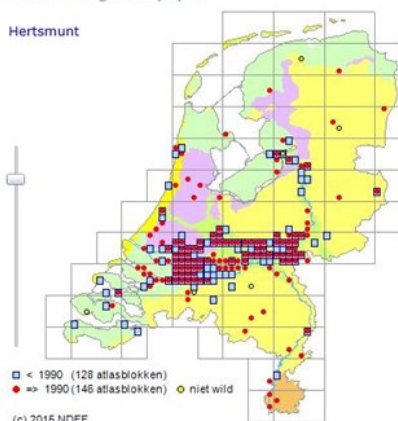
Voorkomen in Nederland

Status	
Trend sinds 1950	Trend sinds 1950: stabiel of toegenomen
Zeldzaamheid	Rode lijst 2012. Thans niet bedreigd.
indigeniteit	Sinds 1925
Herkomst	Ingeburgerd tussen 1925 en 1949.
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Zonnige, open plaatsen op vochtige tot natte, voedselrijke, met name stikstofrijke grond.
Levensduur	Eenjarig
Levensvorm	Therofyt
Bloeitijd	Juli, augustus, september en oktober.
Morfologie	
Hoogte	15 tot 120 cm.
Bloemkleur	De bloemhoofdjes zitten in kluwens aan de zijanten van de bloeistengels of of soms ook aan het eind. De groenachtige hoofdjes zijn 5 tot 6 mm groot
Type vrucht	Een eenzadige dopvrucht of nootje. De rijpe bolster is donkergroen
Geslachts verdeling	Xanthium, Stekelnoot

HERTSMUNT

Mentha longifolia (L.) L.

Hertsmunt

Groeiplaatsen: Waterkanten (langs rivieren), ruigten (natte ruigten), rivierdijken, grasland (drassig grasland), heggen, langs bosjes en bij bronnen

Voorkomen in Nederland

Status	
Trend sinds 1950	stabiel of toegenomen
Zeldzaamheid	Vrij zeldzaam
indigeniteit	oorspronkelijk inheems
Herkomst	Oorspronkelijk inheems.
Ecologie	
Biotoop voorkeur	Zonnige tot licht beschaduwde plaatsen op vochtige tot natte, voedselrijke grond (stenige plaatsen en klei).
Levensduur	Overblijvend. Hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).
Levensvorm	Hemikryptofyt
Bloeitijd	Juli, augustus en september.
Morfologie	
Hoogte	30 cm tot 1 meter
Bloemkleur	De bloemen zijn roze, licht paars of wit en 3 tot 4 mm lang.
Type vrucht	Een splitvrucht. Tweezaadlobbig (kiemend met twee kiembladjes).
Geslachts verdeling	Mentha, Munt

BRANDENDE LIEFDE

Ondanks dat veel deskundigen menen dat dit een rode lijst soort zou zijn, is er geen informatie in die zin te vinden.

Vermoedelijk van oorsprong een tuinplant die verwilderd is. Normale tuingrond en een zonnige standplaats zijn de belangrijkste groeivoorwaarden voor de brandende liefde.

De grond moet vochtig zijn.

Paddenstoelen

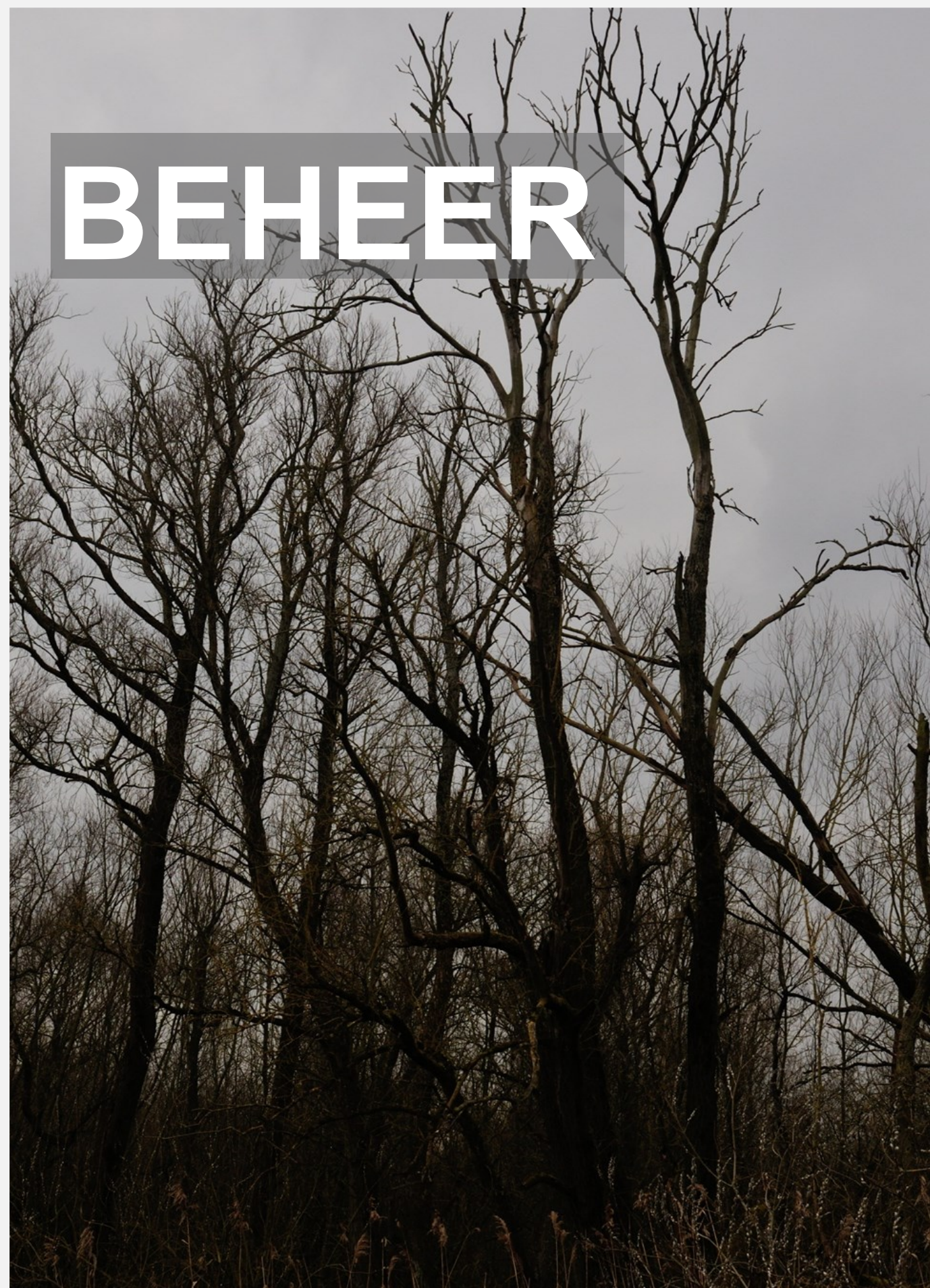
Op de Hooge Nesse zijn verschillende paddenstoelen gevonden.
De lijst is zeker niet volledig.

Gedetermineerde exemplaren (gegevens) komen van Waarneming.nl

Gewoon fluweelpootje - <i>Flammulina velutipes</i>	M.J. van der Hee
Smeewortelmycena - <i>Hemimycena candida</i>	M.J. van der Hee
Paddenstoel onbekend - <i>Fungi indet.</i>	M.J. van der Hee
Dooiergele mestzwam - <i>Bolbitius titubans</i>	M.J. van der Hee
Kale inktzwam sl, incl. Grote kale, Kleine kale, Bruine kale inktzwam - <i>Coprinopsis atramentaria</i> sl, incl. <i>acuminata</i> , <i>romagnesiana</i>	M.J. van der Hee
Geschubde inktzwam - <i>Coprinus comatus</i>	Meerdere
Bruine bundelridderzwam - <i>Lyophyllum decastes</i>	M.J. van der Hee
Reuzenbovist - <i>Calvatia gigantea</i>	Meerdere
Gewone beurszwam - <i>Volvariella gloiocephala</i>	M.J. van der Hee
Geschubde inktzwam - <i>Coprinus comatus</i>	Meerdere

BEHEER

Beheer algemeen

Opslag verwijderen

Dit wordt uitgevoerd door beheerder GZH en door Vrijwilligers van Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard, werkgroep Natuuronderhoud Zwijndrechtse Waard

Terwijl in Zwijndrecht het '1 november temperatuurrecord' voor Zuid-Holland wordt opgeschroefd naar 22 ° C werken de vrijwilligers van de werkgroep Natuur onderhoud Zwijndrechtse Waard in het natuurgebied Hooge Nesse van de GZH.

Meer dan 10 vrijwilligers zowel man als vrouw werken tien dagen in het terrein en nemen letterlijk de (werk)handschoen op. Er wordt vol overgave gezaagd, geknipt, gehakt, gesleept en getrokken aan bomen en struiken. Dit alles om de natuur een handje te helpen zodat riet, openheid, (oude) bomen, amfibieën en vogels weer meer kansen krijgen. Hieronder een beknopt overzicht van verschillende werkdagen in de Hooge Nesse.

De meeste vrijwilligers hebben een cursus machine maaien gevolgd en hopen dit ook in de praktijk te kunnen doen.

Werkgroep Flora en fauna Zwijndrechtse Waard

Resultaten van het onderhoud door de Werkgroep Natuuronderhoud Zwijndrechtse Waard

- Takkenrillen gemaakt
 - Wilgen omgehaald
 - Uitroeien Japans knoepkruid
 - Op paden overhangende takken verwijderd
- 80 % van de doelstelling om het terrein open te houden is verricht.

Ook zijn er plannen meer mogelijkheden te creëren. Zoals: nestkasten plaatsen, maaigedeelte onderhouden, enz.

Dit alles vanzelfsprekend in overleg met de vrijwilligers. Ook willen deze graag de aangeboden maai-cursus die ze gevolgd hebben, benutten.

BEHEERSPLAN

Bij het maken van een aanleg- en beheerplan begin je jezelf drie vragen te stellen:

- ⇒ Wat heb ik?
(Wat is de uitgangssituatie?)
- ⇒ Wat wil ik?
(Wat is de gewenste functie en welk eindbeeld hoort daarbij?)
- ⇒ Hoe bereik ik dat?
(Wat is het plan voor aanleg en beheer?)

D.m.v. het stappenplan ga je deze vragen als volgt te lijf:

Stap 1: inventariseren

Stap 2: bepalen welke functies gewenst zijn

Stap 3: randvoorwaarden vaststellen

Stap 4: bepalen van het eindbeeld

Stap 5: invullen beplantingsplan

Stap 6: formuleren en vastleggen van beheermaatregelen.

Indien het gaat om een nieuw aan te leggen elementen doorloop je stap 1 tot en met stap 6. Als het gaat om een gebied met bestaande elementen, kun je soms bepaalde stappen overslaan of versneld doorlopen.

Bij de inventarisatie kun je de volgende punten in ogenschouw nemen:

- Ontstaan van het gebied;
- Het landschapstype;
- Eventuele variatie in milieus binnen dit landschapstype (gradiënten);
- Gevoel / beleving van het landschap;
- Eventuele hoogteverschillen;
- Het materiaal van de bodem;
- Het al dan niet toepassen van bodembewerking (wordt het terrein bijvoorbeeld geploegd);
- De bemesting vanuit omgeving of de hoeveelheid voedingsstoffen;
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de omgeving;
- De waterhuishouding in het gebied;
- Bestaand(e) element(en): wat zijn de specifieke kenmerken van het element / de elementen? Wat zijn de (potentiële) waarden van het element / de elementen? Wat zijn de voornaamste aantastingen of bedreigingen?
- De soortensamenstelling en ontwikkeling van de beplanting;
- Specifieke soorten in de omgeving;
- Natuur in de omgeving: afstand tot die natuur en aanwezige verbindingen (zowel verbindingswegen als stapstenen) tussen grote of kleine natuurgebieden.

Beheer algemeen

Bij de inventarisatie kun je de volgende punten in ogenschouw nemen:

- Ontstaan van het gebied;
- Het landschapstype;
- Eventuele variatie in milieus binnen dit landschapstype (gradiënten);
- Gevoel / beleving van het landschap;
- Eventuele hoogteverschillen;
- Het materiaal van de bodem;
- Het al dan niet toepassen van bodembewerking (wordt het terrein bijvoorbeeld geploegd);
- De bemesting vanuit omgeving of de hoeveelheid voedingsstoffen;
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de omgeving;
- De waterhuishouding in het gebied;
- Bestaand(e) element(en): wat zijn de specifieke kenmerken van het element / de elementen? Wat zijn de (potentiële) waarden van het element / de elementen? Wat zijn de voornaamste aantastingen of bedreigingen?
- De soortensamenstelling en ontwikkeling van de beplanting;
- Specifieke soorten in de omgeving;
- Natuur in de omgeving: afstand tot die natuur en aanwezige verbindingen (zowel verbindingswegen als stapstenen) tussen grote of kleine natuurgebieden.

Natuur

De eisen die wilde planten en dieren stellen.

Dit kun je in een woord samenvatten: *variatie*.

Natuurlijk heeft iedere soort zijn eigen voorkeur, maar in het algemeen hebben opgaande beplantingen de grootste ecologische betekenis als ze veel afwisseling bieden.

Dat begint bij zoveel mogelijk variatie in de structuur van de vegetatie, zowel verticaal als horizontaal. Het beste is als er een boomlaag, een kruidlaag en een struiklaag is.

Maar ook open plekken met uitsluitend een lage of zelfs helemaal geen begroeiing zijn van belang.

Verder is de aanwezigheid van oude en hoge bomen gewenst. Oude knotbomen bijvoorbeeld dragen bij aan de gewenste variatie en bieden nestgelegenheid voor de steenuil en andere holenbroeders.

Dood hout, in de vorm van dode bomen of houtstapels, draagt ook bij aan de diversiteit.

Ten slotte voegt een zoomvegetatie langs de beplantingsstrook veel toe aan de ecologische waarde en is daarom eigenlijk onmisbaar voor een optimale functievulling.

Dunnen

Anders dan bij afzetten is het bij dunnen de bedoeling om bomen blijvend te verwijderen ten gunste van andere. Hergroei van de stobbe is niet de bedoeling.

Dunnen is een vak apart: bosbouwers wijden er hele studiedagen aan en kunnen er uren over discussiëren.

Het belangrijkste blijft om vooraf goed te bepalen wat de bedoeling is van de ingreep. Daarna is het vooral een kwestie van gezond verstand.

Als het de bedoeling is om in bestaande brede singels een grotere variatie in leeftijd te krijgen, moet er licht op de bodem komen. Het dunnen moet dan als resultaat hebben dat er flinke gaten in het kronen dak ontstaan.

Er ontstaat ruimte voor spontane vestiging van nieuwe bomen en struiken. Het is zeker niet nodig om overal in de beplantingsstrook evenveel te dunnen. Een onregelmatig patroon verhoogt de variatie.

Bramen

Bramen kunnen domineren. Hoewel het voorkomen hiervan aan de rand waardevol kan zijn, kun je de braam terugdringen door regelmatig te maaien in de maanden juli en augustus en door het uit te graven in najaar of winter.

Takkenhoop, houtril en stobbenwal

De takken die vrij komen bij het onderhoud aan landschapselementen kun je bijvoorbeeld verwerken in een takkenhoop of in een houtril.

Voor een takkenhoop zoek je een rustig plekje op het erf. De takken komen op een stapel van ongeveer één meter hoogte. Leg onderop wat dikkere takken en werk de hoop af met dunnere takken.

De stapel zal naar verloop van tijd door vertering lager worden. Je kunt de takkenhoop in de volgende jaren aanvullen.

Laat verder deze takkenhoop met rust. Vele vogels, kleine zoogdieren en insecten zullen de hoop gebruiken voor beschutting en mogelijk overwintering.

Het maken van een houtril berust op dezelfde principes als bij het maken van een takkenhoop. De houtril maak je vaak op de plek waar ook de onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden. De houtril is een langwerpig bouwwerk van snoei-, dunnings- en dikhout.

Het maken van een houtril gaat als volgt. Stapel de takken ordelijk en leg ze in dezelfde lengterichting. De gezaagde kant leg je om en om naar beide kanten. Leg de dikkere takken onderop, de dunnere takken kun je aan de zijkant of van bovenaf insteken. De houtril kan worden afgewerkt door de ril te klemmen tussen paaltjes (afkomstig uit het snoeimateriaal).

De stobbenwal

is een aarden wal waarin je afwisselend bovengrondse- en half ingegraven wortelstobben van bomen verwerkt. Voor zowel een houtril als een stobbenwal is het van belang dat ze er verzorgd uitzien. Oogt het geheel niet verzorgd, dan bestaat de kans dat mensen vuilnis dumpen in de ril of wal.

Net als bij een takkenhoop biedt een houtril en een stobbenwal aan vele insecten, zoogdieren, amfibieën, reptielen en vogels een schuil-, broed- en nestplaats.

Planten en paddenstoelen kunnen ontkiemen en groeien in de beschutting van ril of wal. De houtwal of stobbenwal kan verschillende functies vervullen, zoals erfscheiding of ecologische verbindingszone, of kan dienen als aanvulling van een landschapselement.

Een nadeel van een houtril en takkenhoop is dat ze soms uitnodigen tot brandstichting. Zorg daarom dat een houtril of takkenhoop niet te dicht bij een openbare weg ligt.

BEGRAZING ?

Overbemesting stoppen aan de rand om de Hoo-ge Nesse

We hoeven het wiel niet uit te vinden (Barendrecht)

Boeren er bij betrekken: Konik en Hooglander snoepen verschillend van houtige gewassen.

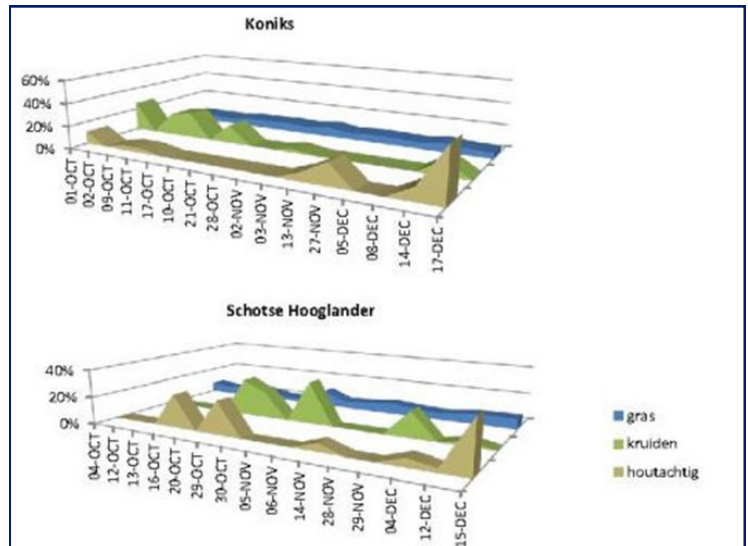
Konik op de Landtong Rozenburg (foto: Roeland Vermeulen)

Bericht uitgegeven door FREE Nature op maandag 23 december 2013

Net als kinderen met een snoeptrommel, eten grote grazers het liefst het meest eiwitrijke en voedzame voedsel, oftewel mals groen gras. Maar juist dit gras groeit nu niet meer. Grote grazers als rund en paard gaan nu opzoek naar alternatieven. Paarden eten nu meer van boombast, runderen van takken en twijgen. Maar ook de soorten waarvan ze eten verschillen.

In het najaar van 2012 heeft studente Nathalie van den Berg onderzoek gedaan naar het terreingebruik van Schotse Hooglanders en Koniks op de Landtong Rozenburg. Haar onderzoek toonde onder andere aan dat runderen en paarden hier vanaf begin november hun dieet gaan aanpassen aan de veranderende omstandigheden. Beide soorten gaan dan meer eten van houtige gewassen. Toch eten ze niet hetzelfde.

Paarden eten tot begin november nauwelijks van houtige gewassen. Daarna hebben ze een sterke voorkeur voor het eten van boombast. Met name de soorten populier en witte abeel zijn favoriet.

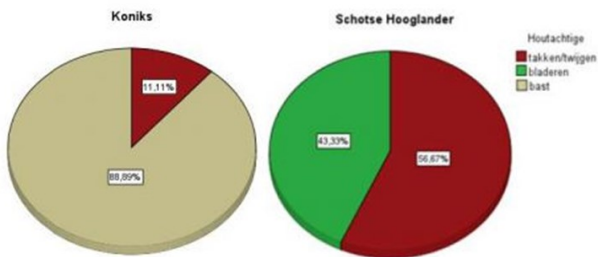
Verandering van dieet in de periode oktober tot en met november (afbeelding: Nathalie van den Berg)

Runderen daarentegen eten het gehele jaar door van houtigen. Tot begin november snoepen ze graag van de takken en bladeren van de wilg. Bekend is dat hier stoffen in zitten die lijken op stoffen uit onze aspirines.

Deze zachthoutsoort gaat dan ook smakelijk naar binnen.

Welke onderdelen van bomen en struiken worden gegeten door Konik en Hooglander ?

(afbeelding: Nathalie van den Berg)

Grote vraag blijft dan hoe het systeem verder zou veranderen wanneer er ook soorten als edelhert, eland of wisent zouden leven?

De Landtong Rozenburg is te klein om al deze soorten te huisvesten.

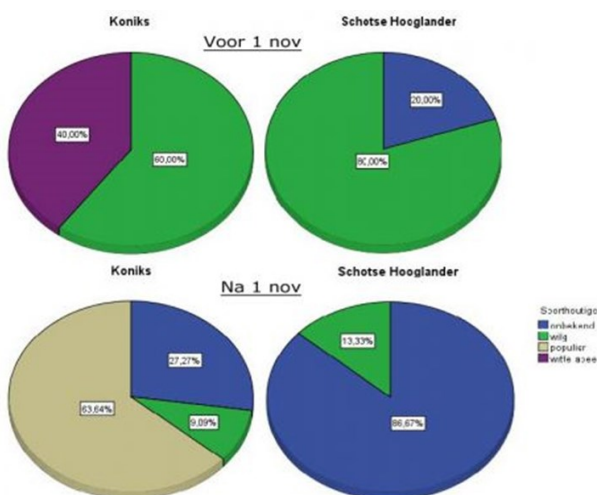
Tekst: Roeland Vermeulen, FREE Nature

Afbeeldingen: Nathalie van den Berg, studente InHolland Delft

Vanaf begin november stappen runderen over op andere soorten houtigen. Op de Landtong Rozenburg zijn dit onder andere braam, duindoorn, olijfwilg en els. Andere soorten zijn wel aanwezig, maar alleen in lage aantallen.

Wel is het zo dat de runderen hier zich blijven concentreren op het eten van takken en twijgen en dus nauwelijks bast eten.

Soorten houtigen gegeten door Konik en Hooglander voor en na 1 november (afbeelding: Nathalie van den Berg)

Begrazing met zowel rund als paard levert uiteindelijk een ander landschapsbeeld op, dan wanneer slechts één van beide soorten aanwezig zou zijn.

Door voedselconcurrentie in de wintermaanden stappen beide soorten over op andere alternatieve voedselbronnen.

Waterschap

De invloed van het waterschap op de Hooge Nesse en de omliggende sloten.

De effecten van de manier van 'schoonhouden' van de sloten om de hoge Nesse hebben op sommige punten het stadium **onaanvaardbaar** bereikt. De waterflora en fauna is compleet vernietigd. Het gebied waar veel vogels broeden, is zodanig ontsloten dat honden en hun eigenaren daar gebruik van maken. Het gevolg is veel verontrusting. Het bestaan van de Bruine Kiekendief in de Hooge Nesse wordt ernstig bedreigd.

Goede ideeën en oplossingen zijn nodig. Eventueel door afsluiting.

Het moet toch mogelijk zijn met het waterschap tot oplossingen en afspraken te komen. Het is onze buurman!

De vraag rijst: 'welk nut heeft dit en wat zijn de redenen om dit zo te doen?'

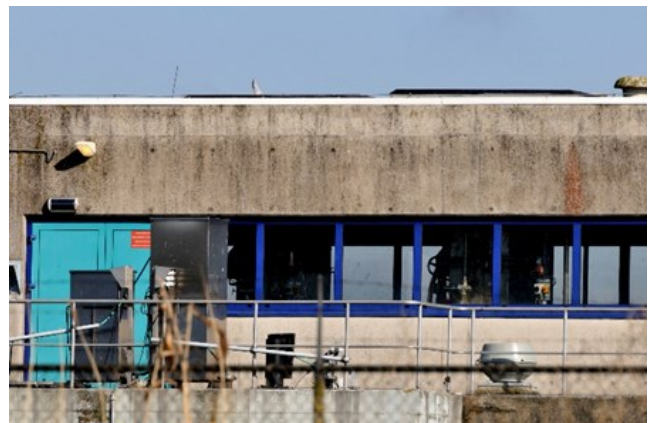
Een natte Hooge Nesse vergroot de natuurwaarde.

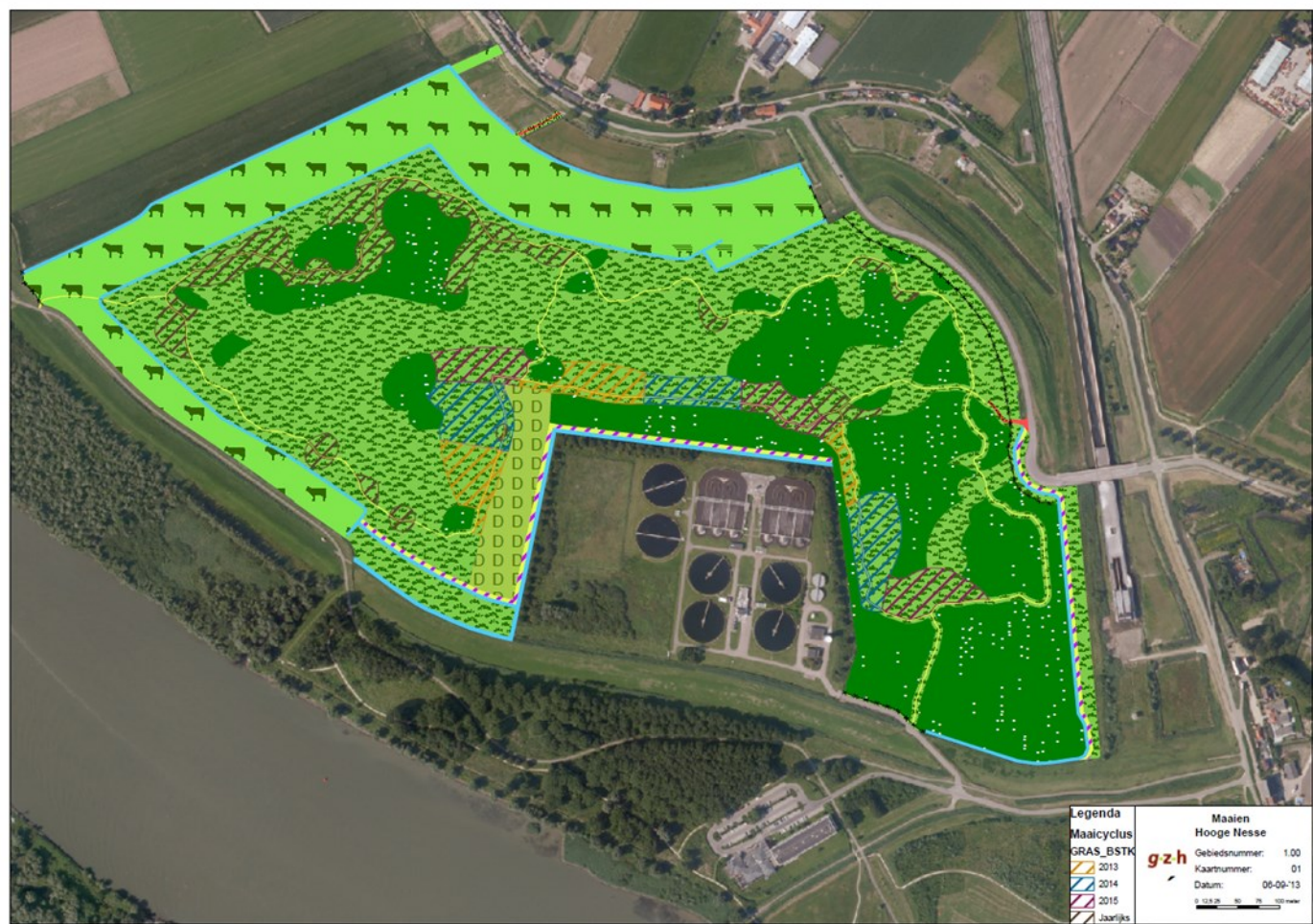
Het peilbesluit van het Waterschap is iets waar we geen kennis van hebben maar bij navraag blijkt, dat er mogelijkheden zijn om tot een ander besluit te komen.

Interpretatie van de kaart met sloten is nodig om te bezien of sommige wateren geschoond moeten en in welke mate. Veiligheid kan in dit gebied niet het grootse argument zijn. Welk "overtollig" water moet eigenlijk afgevoerd worden?

Merkwaardig is, dat voordat het beheer overging van de gemeente Rotterdam naar de GZH, de sloten niet geschoond werden! Waarom nu wel?

De kaart met sloten staat op de volgende pagina.

INRICHTEN / IDEEËN

Toegang / Poorten

Maaibeleid

Het hekwerk om de Hooge Nesse is geen mooi gezicht. Het zou wel gehandhaafd kunnen worden als er toch plannen ontstaan om beweiding toe te passen.

De toegang poorten zouden veranderd kunnen worden met bijvoorbeeld een (wild) rooster.

Dit voorkomt ook de toegang met paarden en beperkt ook honden

Het hekwerk kan men laten begroeien met de natuurlijke elementen, bomen en klimplanten, en op die manier wordt het hek aan het zicht onttrokken.

Financiering

Dit hoofdstuk moet nader worden uitgewerkt.

Het gaat om de toekomstvisie en financiering.

Het is een zaak van de stichting "Hooge Nesse / Veerplaat", "GZH" en de Gemeente Zwijndrecht. Deze zullen de toekomstige lijnen bepalen met alle belanghebbende partijen.

In het tweede deel kan dan nader worden uitgewerkt, hoe een vruchtbare samenwerking kan ontstaan tussen vrijwilligers en bestuurders.

Vrijwilligers hebben materiaal nodig en dan komt gauw de vraag: 'wie gaat dat betalen?'

Toezicht / Handhaving

BIJLAGE 1 HONDEN

Meerderheid kinderen wil hond aan de lijn Bron Natuurmonumenten onderzoek

Een meerderheid van de kinderen in de basisschoolleeftijd vindt dat hondenbezitters hun dier buiten aan de lijn moeten houden. Ruim de helft van de kinderen die thuis geen hond hebben, zegt ook te schrikken van loslopende honden.

Dit blijkt uit een enquête die Natuurmonumenten afgelopen zomer heeft gehouden onder 2225 kinderen van 6 tot 13 jaar. De vereniging peilt sinds vorig jaar de mening van de 730.000 leden over natuur en natuurbeheer. Vorige zomer kwamen kinderen aan de beurt. Later begint een nieuwe ledenraadpleging onder volwassenen over natuurbeleving en recreatie.

Regels vaak overtreden

Volgens Natuurmonumenten merken boswachters vaak dat mensen met honden zich niet aan de regels houden. Ze laten hun dier overal los. 56 procent van de kinderen vindt dat dat verboden moet worden. Een op de vijf kinderen heeft zelf thuis een hond.

Lievelingsbezigheden

Driekwart van de kinderen gaat het liefst naar een bos om te spelen. De speeltuin is bij 64 procent favoriet, 38 procent gaat graag naar het water en varen vindt 36 procent het leukst. Bijna alle kinderen vinden dat je in een bos hutten mag bouwen en in bomen mag klimmen. Beestjes vangen en vissen mag van de meesten ook wel, maar een vuurtje stoken vindt 80 procent te ver gaan.

Hooge Nesse en honden.

Gebleken is dat op de Hoge Nesse niemand zich houdt aan de aanlijn verplichting.

Inmiddels is er door diverse natuurwerkers geconstateerd dat personen bewust honden achter hazen en konijnen laten jagen.

TE REALISEREN BOUWWERKEN (voorstellen)

Om de Hooge Nesse aantrekkelijk te maken moeten er een aantal bezienswaardige natuurelementen in aangebracht worden.

Hieronder volgen een paar voorbeelden

UITKIJK TOREN

In de begroting voor de Hooge Nesse is geen uitkijktoren opgenomen.

Maar juist zo'n simpele toren kan de zichtlijnen vergroten zonder ingrijpende veranderingen aan het terrein. Deze oplossing is simpel en betaalbaar.

Hierbij een foto gevoegd van een mooie en eenvoudige oplossing.

TORENVALK KAST

Torenvalken verblijven in een vrij open landschap afgewisseld met bosschages, waar ze voornamelijk jagen op muizen en insecten (kevers).

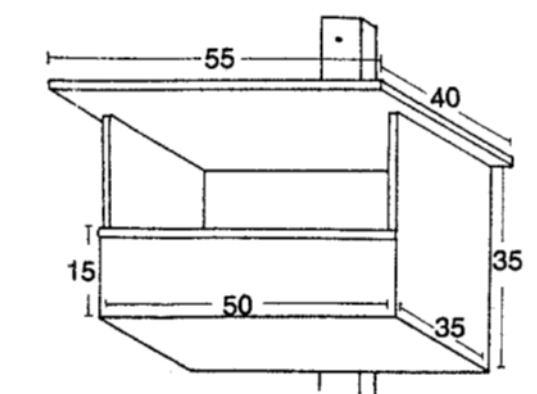
Ze zijn, wat het broeden betreft, geheel aangewezen op oude kraaien- en eksternesten. Ze bouwen zelf geen nest. Met het verdwijnen van de eksters kregen ook de torenvalken het soms moeilijk een geschikte locatie te vinden. Het blijkt echter dat torenvalken graag gebruik maken van een speciale kast die wordt opgehangen op een hoogte van circa 5 meter in een boom. Een laagje bladaarde dient als nestmateriaal, soms plaatst men ook een graszode als ondergrond

Locatie die o.a. geschikt zouden kunnen: Op de open vlakte middenin in het terrein.

In het stedelijk gebied van Zwijndrecht worden regelmatig torenvalken gesignaleerd.

Juvenile torenvalken op geboorte plaats

Maten van een torenvalk kast.

OOIEVAARSNEST

Behoort tot de mogelijkheden. Nader uitwerken
Heeft aantrekkings kracht bij wandelaars.

BOSUIKAST

Behoort tot de mogelijkheden. Nader uitwerken

VLEERMUIZENKAST

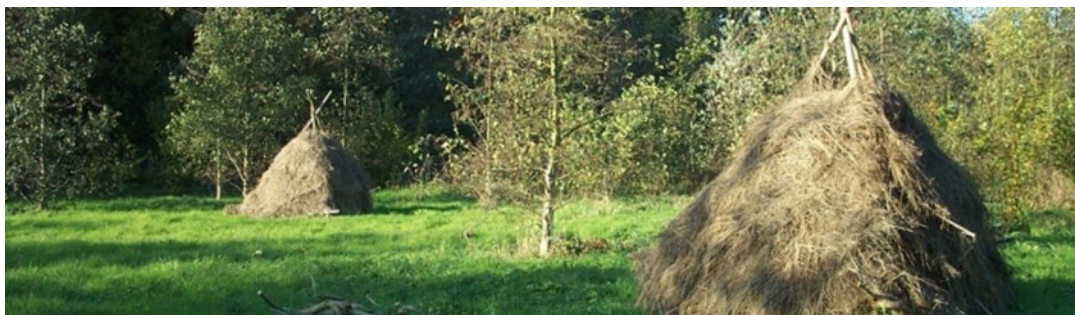
Behoort tot de mogelijkheden. Nader uitwerken

ZWALUWEN TIL

Boven de Hooge Nesse vliegen veel zwaluwen uit de omgeving van boerderijen die hun voedsel hier halen. Verschillende broedlokaties staan onder druk. Een oplossing zou kunnen zijn een zwaluwen til. Behoort tot de mogelijkheden. Nader uitwerken

MUIZENRUITER

Bron zoogdieren werkgroep
NATUURPUNT

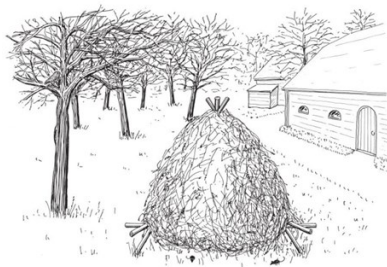
Schuil- en voedselplekken voor muizen en kleine marterachtigen.

Muizen en ratten hoeven we misschien niet meteen te beschermen, al zijn er enkele soorten die het momenteel niet goed doen. Knaagdieren vormen echter een belangrijke voedselbron voor tal van roofdiersoorten waaronder de kleine marterachtigen - wezel, hermelijn en bunzing - maar ook steenmarter, wilde kat en vos.

Hier worden enkele maatregelen voorgesteld om de aanwezigheid van kleine knaagdieren te bevorderen. Tegelijk kunnen deze voorzieningen ook dienen als schuilplaats voor marters en marterachtigen. De tekst werd gedeeltelijk overgenomen uit de brochure 'Steenuil onder de pannen' van Landschapsbeheer Nederland.

Muizenschuilplaats

Het is voor muizen belangrijk dat ze in herfst en winter een droge schuilplaats hebben. De aanwezigheid van houtstapels, takken-, gras- of steenhopen kunnen hierin voorzien. Doe dit dan op plaatsen waar de belangrijkste voedselbronnen van de muis liggen, zoals onder noten- en fruitbomen, eik of kastanje.

Een neergelegde golfplaat, een stapel stenen, wat buizen of nonchalant op elkaar gestapelde oude dakpannen vormen al een goede schuilplaats. Een bijkomend voordeel van voldoende schuilmogelijkheden is dat in de winter minder muizen binnenshuis een schuilplaats zullen zoeken.

Muizenhaard

De eenvoudigste manier om muizen te helpen, is door in de winter op een rustige plek van het erf wat stro uit te spreiden en er af en toe wat graan tussen te strooien. Je kunt dit doen bij een overhoek of per-

ceel rand, maar ook bij een takkenhoop, houtstapel of in de hoek van de schuur.

Muizenruiter of –opper

In een rustige hoek van het erf kan je een ouderwetse ruiter van palen opzetten en die bedekken met stro, hooi of maaisel. De ruiter is ongeveer twee meter hoog. De bouw van een ruiter is eenvoudig. Vers jaarlijks één of meerdere keren het hooi.

Muizenpiramide

Voor deze ongeveer anderhalve meter hoge voorziening gebruik je lange takken als ribben die je bovenaan samenbindt. Onderin bevestig je op ongeveer dertig centimeter hoogte een rooster van ijzer of takken. Het rooster dek je af met snoeihout. Daaronder leg je wat stro of hooi en strooi je graankorrels voor de muizen. Het is handig om al bij de opbouw een plastic buisje in de stapel snoeihout te steken. Dan kan je later gemakkelijk graankorrels toevoegen.

Muizentoren

Stapel op een droge plek een viertal houtpaletten op elkaar en bedek deze met hooi- of stro(balen). Als je los stro en hooi gebruikt, kan je het vermengen met snoeihout en eventueel afdekken met bladstrooisel. Tussen de paletten wordt los stro of hooi gestopt.

Muizenschoof

Het overhouden van enkele bijeengezette rechtopstaande schoven ongedorst graan verschaft niet alleen voedsel aan de muizen maar biedt ze ook dekking. Om een schoof te maken worden de graanhalmen in bussels bijeengebonden die vervolgens met een viertal of meer tegen elkaar worden gezet.

Verstop- en overwinteringsplekken voor zoogdieren

Zoogdieren verkiezen rommelhoekjes waar ze zich gemakkelijk kunnen verstoppen en veilig voelen tegenover alles wat hen naar het leven staat. Tegelijk vinden er ook andere dieren een leefgebied die zoogdieren voedsel verschaffen. Tal van tuinelementen kunnen een schuilplaats bieden op voorwaarde dat er voldoende toegangen en holten aanwezig zijn. Deze kruipruimten moeten net gepast zijn om er zich doorheen te wringen en om een comfortabele slaap- of nestplek te maken.

Niet alleen een veilige maar vooral een ongestoorde en tegen wind en weer beschutte plek is belangrijk. De aanwezigheid van een dekking gevende vegetatie er rondom bevordert dit. De vegetatie kan bovendien als nestmateriaal worden gebruikt. Kies steeds een droge en warme plek uit. Zorg er zo nodig voor dat de bodem waarop de constructie wordt gebouwd lichtjes afheft. Vorm en grootte worden op de beoogde soorten afgestemd. Voor een hoogte van 0,5 m en een doormeter van minstens 1,5 m vereist. Hoe groter de voorziening is hoe beter deze geïsoleerd is en dienst kan doen als overwinteringsplek. Ze kan dan ook dienen voor zowel kleine (o.a. spitsmuizen, wezel, muizen) als middelgrote zoogdiersoorten (o.a. bunzing, egel).

Geschikte schuil- en nestplekken vormen takkenhopen, houtstapels, wortelkluiten, steenhopen, hooimijten, composthopen, (holle) boomstammetjes en andere losse constructies. Hierna worden enkele voorbeelden van eenvoudige schuil- en overwinteringsplekken gegeven, bestemd voor de egel, maar evenzeer bruikbaar voor andere kleine zoogdieren. Principeschets van een schuilplaats voor zoogdieren.

- mengeling van zand en grint
- grove stenen en/of boomstammetjes
- bladstrooisel en fijn takhout
- groot takhout

Steenhopen

Het meest geschikt zijn steenhopen die uit verschillende steenmaterialen worden opgebouwd zoals bakstenen (waaronder ook snelbouwstenen met gaten), holle dakpannen, kasseien, grote natuurstenen, ijzerzandsteen, betondallen, klinkerstenen en andere ruw en ongelijkvormig inert materiaal. Het geheel wordt op een zonnige plek losjes opeengestapeld en waar mogelijk kunnen stukjes buis van beton of gebakken klei worden ingebouwd. Grotere hoeveelheden kunnen ook gewoon op hopen worden geworpen.

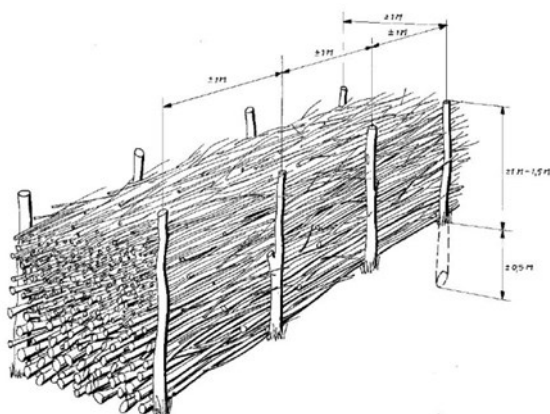
Kleine, losjes gestapelde hopen van stammetjes (links) en stenen (rechts).

Vogel-kijkhut

Een eenvoudige manier om een vogelkijkhut te bouwen is door tussen twee palen het gekapte hout te stapelen. Als je dit in een U vorm doet met gaten, gemaakt van vierkante kisten, dan heb je een goedkope en originele vogelkijkhut.

Het idee moet nog verder worden uitgewerkt. Maar de materialen zijn voorhanden.

Buitenrand

De buitenrand zou ons inziens betrokken kunnen / moeten worden in het geheel.

Ook zou in de buitenrand een doorgaand ruiterspad, mountainbike pad, natuurcamping, graanveld, enz. gemaakt kunnen worden.

Graanveld

Verschillende vogel liefhebbers opperen het idee om een graanveld in te zaaien op de Hoge Nesse om akkervogels uit de omgeving te lokken

O.a. door schaalvergroting, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de opkomst van exotische gewassen zoals maïs en het verdwijnen van graanstoppelvelden in najaar en winter (als gevolg van de vervanging van zomergranen door wintergranen), namen vrijwel alle akkervogels in aantal af.

Laatst mocht ik het Hamsterresevaat in Limburg bezoeken. Verbazend hoeveel vogelsoorten er op af kwamen! Het hamsterreservaat van Sibbe bestaat uit een aantal bij elkaar gelegen akkers op het plateau van Margraten. Op deze akkers wordt **graan, luzerne en rammenas**, ingezaaid t.b.v. de akkerfauna. Deze akkers trekken het hele jaar door, maar vooral in de wintermaanden, grote aantallen zangvogels aan, die foerageren op het graan dat ook in de winter blijft staan.

Grote aantallen muizen trekken allerlei roofvogels aan, waaronder blauwe kiekendief en velduil.

Misschien een logistiek lastig probleem, maar wel oplosbaar m.b.v. vrijwilligers die het graan zouden kunnen zaaien (IVN project, school...?). Het enige wat nodig is: eenmaal per jaar omploegen.

Hiermee kan de natuurwaarde van de Hooge Nesse worden vergroot. En e.e.a. kan dienen als voorbeeld dat ingrijpen ook voordelig kan zijn.

Met dit stukje zijn niet alle problemen opgelost, maar het is zeker het uitzoeken waard. Het zou uniek zijn als dit in het drukke westen zou slagen en goed voorbeeld doet goed volgen.

Zichtlijnen

De plannen en de aanvraag voor subsidie (die is toegekend) om zichtlijnen te maken op de Hoge Nesse kunnen het belang van de vogels schaden.

De zichtlijn die op de Oude Maas links getekend staat, gaat langs en door het broedgebied van de Bruine Kiekendief.

Door het pad op te schuiven zou dit probleem opgelost kunnen worden. Bij een wandeling bleek, dat het zicht zelfs beter wordt met deze oplossing. En het pad komt verder van het broedgebied van veel kwetsbare vogels als bruine kiekendief, blauwborst, e.d. Ook worden op dat punt regelmatig baardmannetjes gezien en het zou een unicum zijn als die tot broeden komen.

Belangrijk dus, dat hier met goed overleg uitgekomen wordt. (Dat lijkt me niet onmogelijk.)

ATB's en paarden

Mountainbiken

Onderstaand idee verdient het om nader uit te werken.

Mountainbiken is goed mogelijk als het grasland naast de Hoge Nesse gebruikt zou worden. Plaats rond het parcours een dwingende manier van beplanting zoals meidoorn, sleedoorn e.d.

De Hoge Nesse is in deze visie geen baan op zichzelf maar onderdeel van een langer parcours, bijv. in verbinding met andere bossen zoals het Waalbos, het Develbos en wat verder van nut kan zijn.

Ruiterpad

Ook dit idee dient verder onderzocht te worden.

Een ruiterpad is mogelijk als het grasland bij de Hoge Nesse gebruikt zou worden.

Eigenlijk geldt hetzelfde voor mountainbiken als voor paardrijden: een dwingend parcours in een groter geheel.

Het zou kunnen gaan om routes van zo'n 16 km. Voor beide sportgroepen een aantrekkelijk vooruitzicht.

Natuurspeelplaats en mogelijkheden voor kinderen

Op de website van GZH staan voorbeelden van een natuurspeelplaats. In dit denken over een speelplaats kunnen we ons volledig vinden.

Wel hopen we dat dit in het op de kaart van blz. 00 aangegeven gebied blijft, met een overgang naar de Veerplaat.

De doorsnijding van de wegverbindingen naar hotel Ara zou dan wel een 30 km gebied of minder moeten worden.

Ook goede speelregels zijn belangrijk, zoals die door GZH zijn opgesteld:

Polderregels (bron GZH)

Om de speelpolder voor iedereen leuk te houden spreken we een paar dingen af:

1. Als je jonger bent dan 8 jaar én als je nog geen zwemdiploma hebt, mag je hier alleen zijn onder toezicht van een volwassene.
2. De sloten rondom de speelpolder zijn nogal diep. Spring hier niet in!
3. Je mag hier een klein tentje opzetten, maar niet overnachten.
4. Je huisdier kan je beter thuislaten, want honden mogen hier niet komen.
5. Je mag hier geen vuurtje stoken.
6. Ruim je rommel op. Neem het mee naar huis of stop het in de vuilnisbak.
7. Stoor geen broedende vogels en verplaats geen vogelnesten.
8. Vissen mag onder begeleiding van een volwassene met een vispas.

Speelpolders

Kom jij ook spelen als je durft?

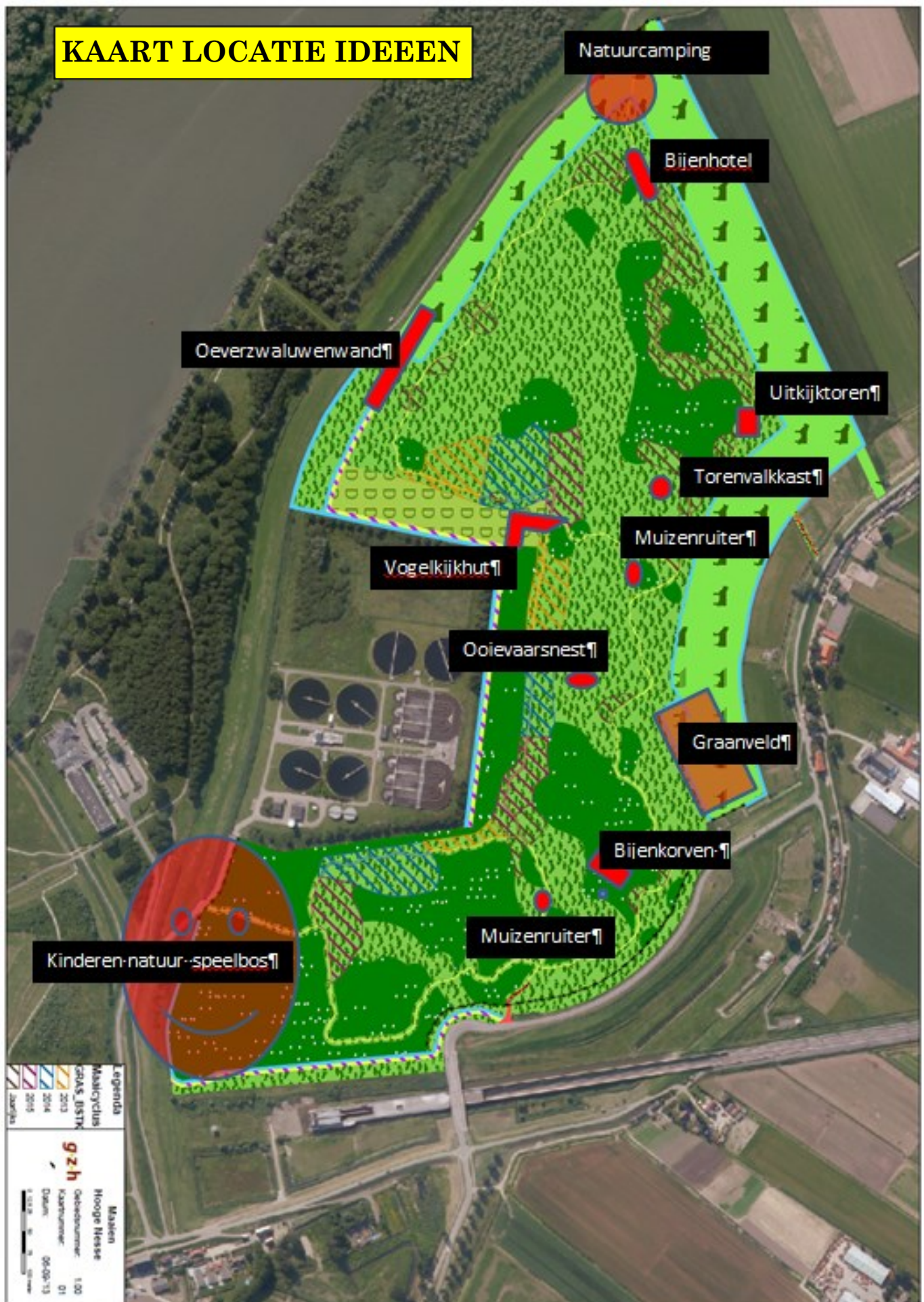
Ben jij tussen de 4 en 12 jaar oud? Kom dan lekker vrij spelen in de speelpolder, een plek in de polder speciaal voor jou! Je kunt hier slootje springen, bruggen, dammen en hutten bouwen, allerlei beestjes bestuderen, op je rug naar de wolken kijken, vissen in de sloot en alles wat je verder kunt verzinnen om te doen.

Gebruik het materiaal dat in de natuur voorhanden is om te bouwen en knutselen, zoals riet, boomstammetjes, wilgentenen, bladeren, gras en bloemen. En krijg je trek; we hebben lekker fitbomen geplant, zoals appel-, peren en notenbomen. Het duurt nog even voor ze vruchten en noten geven, maar als het zover is gaan we samen oogsten.

Lekker vies worden van de modder hoort er gewoon bij en is helemaal niet erg. Je mag het wel kunnen zien als je in de speelpolder bent geweest! De speelpolders zijn openbaar terrein en daarmee vrij toegankelijk. Let wel op: er is geen wc en vooralsnog geen drinkbaar stromend water. Neem dus zelf drinkwater mee.

Spelen is op eigen risico. Bij kleine kinderen verwachten we dat ouders of andere begeleiders toezicht houden.

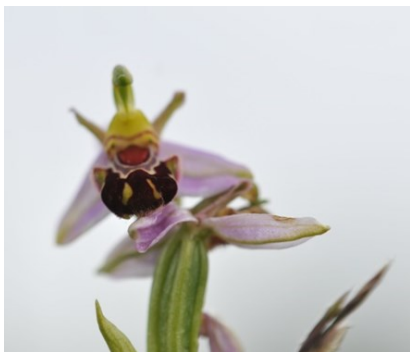
AANGRENZEND GEBIED

VEERPLAAT

Orchideeën buiten natuurgebieden; catastrofe of succes?

Bericht uitgegeven door Werkgroep Europese Orchideeën op vrijdag 6 februari 2015

De afgelopen decennia worden orchideeën in toenemende mate aangetroffen buiten natuurgebieden. Het betreft vaak de soorten **Hondskruid**, **Bijenorchis**, **Bokkenorchis** en **Rietorchis**. Orchideeënsoorten die net iets minder kritisch zijn dan hun broertjes en zusjes en gemakkelijk nieuwe locaties koloniseren.

Ook buiten natuurgebieden zijn orchideeën beschermd d.m.v. de Flora en Faunawet. Doordat de plekken waar de orchideeën zich vestigen vaak een andere functie en/of bestemming hebben, ontstaan er knelpunten.

Hoe kan het dat orchideeën zo goed gedijen buiten natuurgebieden?

De oplossing van dit vraagstuk ligt in de Ausgangssituation. Het voorkomen van orchideeën buiten natuurgebieden is vaak een gevolg van diverse zaken zoals inrichtingsmaatregelen en regulier beheer waardoor een goede basis wordt gecreëerd voor de vestiging van orchideeën. Denk aan de aanvoer of het opspuiten van kalkrijk zand, het maaien en/of begrazen van wegbermen, dijken, industrieterreinen en overhoekjes.

Hoewel er geen allesomvattend antwoord is, kan je stellen dat veel maatregelen onbedoeld een goede Ausgangssituation bieden voor (de vestiging van) orchideeën.

De orchideeën komen er al voor, waarom dan het beheer aanpassen?

Een stelling die veel wordt ingenomen.

Het beheer kan niet ongunstig zijn wanneer er orchideeën voorkomen. Dit is ten dele juist. Het gevoerde beheer bestaat vaak uit een aaneenschakeling van toevalligheden, dat niet is gericht op de instandhouding van een orchideeënstandplaats.

Tot slot is er vaak zand aangevoerd, opgespoten of zijn plekken vergraven waardoor orchideeën zich hebben gevestigd.

Eenmaal aanwezig leiden de planten vaak een sub-optimaal bestaan en verdwijnen binnen enkele jaren wanneer er geen gericht beheer plaatsvindt. De planten bezitten namelijk ondergrondse (wortel)knollen waarin reservevoedsel opgeslagen is. Het afmaaien en/of begrazen gedurende de bloei leidt wellicht niet direct tot sterfte van een plant. Wel wordt de plant verzwakt en, indien er meerdere jaren achtereenvolgend ongunstig beheer plaatsvindt, kan dit alsnog tot sterfte leiden. De weg naar succes bestaat voor een deel uit gericht beheer.

Rietorchis komt vaak voor op vochtige standplaatsen in bermen en (stads)parken
Communication breakdown?

De Werkgroep Europese Orchideeën heeft de afgelopen jaren meldingen verzameld van verstoring en vernieling van orchideeënstandplaatsen buiten natuurgebieden. In veel gevallen kon de verstoring met gericht beheer voorkomen worden.

Aan de basis staat echter een belangrijker issue, namelijk communicatie. In nagenoeg alle gevallen was de terreineigenaar niet op de hoogte van het voorkomen van de planten. Omwonenden, toevallige voorbijgangers, etc., bleken vaak wel van het bestaan van de planten te weten. Echter pas wanneer het fout ging berichtten zij de terreineigenaar.

Verder lezen op volgende pagina.

Orchideeën vervolg

Het is daarom belangrijk dat, wanneer je een orchidee aantreft, dit te melden bij de terreineigenaar. Het verdient voorkeur dit zowel persoonlijk/telefonisch te melden alsmede schriftelijk.

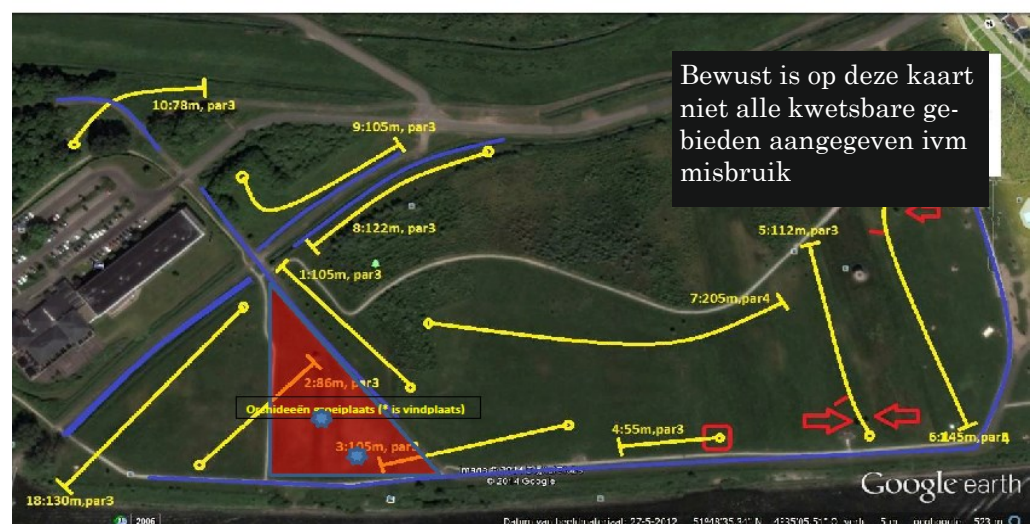
Indien het toch fout gaat kan terug worden gegrepen op een email als bewijs waaruit blijkt dat de terreineigenaar wel degelijk op de hoogte werd gesteld. Dit laatste komt slechts in uitzonderlijke gevallen voor, namelijk dat er bewust plekken met orchideeën worden verstoord en/of vernield. Probeer daarom altijd een dialoog aan te gaan. Het tweede bestanddeel van succesvol beheer bestaat uit communicatie.

Gericht beheer kan leiden tot successen, zoals op de foto's weergegeven.
Deze zijn genomen op de Veerplaat.

In het rode vlak staan meerder orchideeën.

Bedeeling in het voorjaar te inventariseren of er nog meer zijn.

Een oplossing hiervoor is een 'natuurlijk' hek er omheen zetten met twee ingangen. Bij de ingang een bordje met 'bloemen/ planten tuin'.

Door vrijwilligers (die voor handen zijn!) een smal pad in maaien, zodat men er in kan rond lopen en genieten van de wilde plantenpracht.

Het geplande **discgolfveld** kan er omheen gesitueerd worden

De huidige planning van deze banen zouden aan beide zijden iets opgeschoven moeten worden, wat m.i. geen invloed heeft op de kwaliteit van de baan.

Soms blijkt dat reeds geplande sport activiteiten strijdig zijn met de flora en fan wet.

Is er een oplossing mogelijk?

Ik denk van wel. Door de ruimte doelmatig in te delen, is er meer mogelijk voor sport en een mooie natuur er omheen.

Conclusie

Er moet nog veel gebeuren om tot het gewenste resultaat te komen. Veel details zijn nog niet besproken of moeten verder uitgewerkt worden.

Conflicten natuurbelang, sport en recreatie liggen op de loer.

Nu natuur niet in de mode is, delft deze vaak het onderspit met andere ambitieuze plannen. Recente krantberichten spraken over sportgebeuren in de Hooge Nesse.

De zorg voor “levende” natuur is voor mij een speerpunt om er bovenop te zitten, maar het wordt je niet gemakkelijk gemaakt.

Duidelijk zichtbare samenwerking tussen alle partijen is belangrijk. Er zou een centraal punt moeten zijn waar alles overzichtelijk te vinden is en dat die partijen in goed overleg zou kunnen aansturen.

Teveel krijgen wij als vrijwilligers van verschillende belanghebbers verzoeken die niet duidelijk zijn voor weer een andere partij.

Belangrijk: het is een hobby! Een hobby die bij mij hoort. Ik vind het leuk, daarom doe ik het met al die andere vrijwilligers. Een beetje kritiek, ja ook die hebben wij. Waardoor het komt? Omdat we (te) enthousiast zijn met wat we doen

Een ander conclusie is: we zijn er nog niet. Ideeën om er een landschap van te maken waar iedereen de natuur leert kennen en buiten leert te zijn. Zeker voor de jeugd die het contact met de natuur is kwijt geraakt.

Vandaar dat natuurlijke elementen zoals bijenhotel, of een ooievaarsnest zichtbare elementen kunnen worden die de natuurbeleving versterken. Een uitkijktoren die het landschapelement van de Zwijndrechtse Waard zichtbaar vergroot past daarbij.

Ik hoop e.e.a. in deel twee van dit rapport verder uit te werken. En als er hulp nodig is om iets te verwezenlijken? Vrijwilligers staan klaar om hun steentje bij te dragen.

Geraadpleegde bronnen

	Waarneming.nl
	Natuurbeheer Levens gemeenschappen, Natuurbeheer in Nederland. Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Pudoc Wageningen 1984. ISBN 90 220 0827 4(492)
	Vogelbescherming Nederland
	Oeverwaluwen Gerard van de Graaf Vogelwerkgroep Zwijndrechtse Waard
	Natuurvereniging Eiland IJsselmonde Planten Werkgroep
	Planten werkgroep van Natuur Vereniging IJsselmonde
	Vleermuizen. Website VARA televisie 2014
	Ontwerp voor de gebiedsontwikkeling Hooge Nesse resultaat workshop 12 & 13 september 2012 Natuur en recreatieschap IJsselmonde
	opgaande beplantingen in de praktijk cursussen landschapsbeheer Uitgave september 2003© Landschapsbeheer Nederland
	Zoogdieren werkgroep Natuurpunt
	Aanleg van poelen voor padden, kikkers en salamanders Ravon
	Kaarten Google
	Compendium voor de leefomgeving Website van CBS, PBL en Wageningen UR
	Gedragscode ruimtelijke inrichting2010 PDF Gemeente Zwijndrecht PDF
	Gedragscode bestendig beheer 2010 PDF Gemeente Zwijndrecht
	Gedragscode Flora en Fauna Gemeente Zwijndrecht
	<i>Werkgroep Europese Orchideeën</i>
	Investeren in het Nederlandse Landschap Opbrengst: geluk en euro's LNV – P.J. Braaksma en A.E. Bos
	Leesbaar Landschap Handleiding Karina Hendriks, Landschapsarchitectuur & Henk Kloen, CLM Onderzoek en Advies BV m.m.v. Johan Eppink, IVN en Taco Jansonius, Landschapsbeheer Nederland CLM 653 – 2007
	Modder aan je broek ,Landschap beheer Nederland
	GZH kinderspeelplaatsen web site
	Waterschap
	Waarneming.nl
	Stichting Natuur en Landschap Zwijndrechtse Waard
	<i>Werkgroep Europese Orchideeën</i>
	Free Nature
	Natuurmonumenten
	Free Nature
	Ruimte voor insecten . Frans Bink . Knnv uitgeverij
	Natuur aan huis, Hans Peters. Knnv en Vogelbescherming Nederland

Inhoud

	onderwerpen	pagina's
Voorwoord		3
	Voorkeuren 'publiek'	4
	Historie	4
	Het heden	5
	Doelstellingen	7
	Wandelen	8
	Organisaties	10
Fauna		12
	Vogelsoorten	13
	Broedvogels	16
	Vogels 'uitgelicht'	18
	Oeverzwaluwen(wand)	22
	Amfibieën	25
	Insekten	25
	Libellen / Vlinders	26
	Nachtvlinders / sprinkhanen	27
	Zoogdieren	28
	Bijen	28 / 29
Flora		30
	Plantensoorten	31
	Flora / www.waarneming.nl	31
	Rode Lijst soorten	40
	Paddenstoelen	45
Beheer		46
	Begrazing ?	51
	Waterschap	53
	Inrichting / Ideeën	55
	Toegang	56
	Financiering	56
	Handhaving	57
	Bouwwerken	58
	Zichtlijnen	62
	ATB's / paarden	62
	Kinderen	63
	Aangrenzend gebied	65
Conclusies		67
	Bronnen	68
Colofon / inhoud		69 / 71

STICHTING NATUUR & LANDSCHAP
ZWIJNDRECHTSE WAARD

't Weetpunt Arboretum Munnikepark
Develpad 169
3335 AR Zwijndrecht Nederland

Post adres: Postbus 1206, 3330 CB
Zwijndrecht

Email: vogelwg@natuur-zw.nl
of: voorz-st@natuur-zw.nl

*De Zwijndrechtse Waard is
een klein plekje op de
landkaart, maar ook op dit
kleine plekje zijn nog vele
mooie stukjes groen te vinden*

**Bezoek ons op het web:
www.natuur-zw.nl**

De Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard staat op de bres om de natuur, het groen en het prachtige landschap in ere te houden. Van het groen dat er nog is en dat ook weer wordt aangelegd (!) moet de bevolking in de Zwijndrechtse Waard veel meer weet hebben, zodat de burgers ook meer profiteren van al dat moois in de Zwijndrechtse Waard.

De Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard is in het jaar 1989 in het leven geroepen om daaraan handen en voeten te geven. De Stichting wil graag jong en oud betrekken bij het behoud van de natuur en verbetering van het leefmilieu. Met een grote groep enthousiaste vrijwilligers zetten wij als Stichting daar onze schouders onder.

Dat kunnen we niet alleen. De Stichting werkt daarom samen met bestaande natuur- en milieuorganisaties in de Zwijndrechtse Waard en de plaatselijke overheid.

Uit het hart gegrepen

Nu natuur niet in de mode is, delft deze vaak het onderspit met andere ambitieuze plannen. Recente krant-berichten spraken over sportgebeuren in de Hooge Nesse.

De zorg voor “levende” natuur is voor mij een speerpunt om er bovenop te zitten, maar het wordt je niet gemakkelijk gemaakt.

Duidelijk zichtbare samenwerking tussen alle partijen is belangrijk. Er zou een centraal punt moeten zijn waar alles overzichtelijk te vinden is en dat die partijen in goed overleg zou kunnen aansturen.

Teveel krijgen wij als vrijwilligers van verschillende belanghebbenden verzoeken die die niet duidelijk zijn voor weer een andere partij.

Belangrijk: het is een hobby! Een hobby die bij mij hoort. Ik vind het leuk, daarom doe ik het met al die andere vrijwilligers.

Een ander conclusie is: we zijn er nog niet. Ideeën om er een landschap van te maken waar iedereen de natuur leert kennen en buiten leert te zijn. Zeker voor de jeugd die het contact met de natuur is kwijt geraakt.

Vandaar dat natuurlijke elementen zoals bijenhotel, of een ooievaars-nest zichtbare elementen kunnen worden die de natuurbeleving versterken. Een uitkijktoren die het landschapelement van de Zwijndrechtse Waard zichtbaar vergroot past daarbij.

In deel twee van dit rapport hoop ik e.e.a. verder uit te werken.

En als er hulp nodig is om iets te verwezenlijken? Vrijwilligers staan klaar om hun steentje bij te dragen!

Ron Stevense

